

ESTRATEGIA DE SEGURIDADE NACIONAL 2021

UN PROXECTO COMPARTIDO

PRESIDENCIA
DEL GOBIERNO

ESTRATEGIA DE
SEGURIDADE
NACIONAL

2021

Catálogo de publicacións da Administración Xeral do Estado
<https://cpage.mpr.gob.es>

Edita:

© Autor e editor, 2021

NIPO (edición on-line): 08921042X
Data de edición 2021:

ESTRATEGIA DE SEGURIDADE NACIONAL 2021

O Consello de Seguridade Nacional foi o órgano responsable da elaboración da Estrategia de Seguridade Nacional 2021, proceso no que participaron os departamentos ministeriais e o Centro Nacional de Intelixencia.

Tamén participaron as Comunidades e Cidades Autónomas a través da Conferencia Sectorial para Asuntos de Seguridade Nacional.

A Estrategia de Seguridade Nacional 2021 inclúe así mesmo as achegas de expertos independentes, persoas de recoñecido prestixio, coñecementos e experiencias no campos da seguridade.

A coordinación do proceso foi levado a cabo polo Departamento de Seguridade Nacional do Gabinete da Presidencia do Goberno na súa condición de Secretaría Técnica e Órgano de Traballo Permanente do Consello de Seguridade Nacional.

CARTA DO PRESIDENTE DO GOBERNO

Concibida como o principal marco dunha política pública, a Estratexia de Seguridade Nacional é un proxecto compartido, na súa elaboración participan os departamentos ministeriais, as Comunidades e Cidades Autónomas e a sociedade civil.

A Estratexia de Seguridade Nacional 2021 representa continuidade e cambio.

Continuidade, polo compromiso que significa a cuarta estratexia desta natureza na historia democrática de España. A seguridade de España e a súa cidadanía é unha das máis altas responsabilidades do Goberno. A presente Estratexia recolle a herdanza das súas antecesoras e fai súa a visión integral da Seguridade Nacional, entendida como “a acción do Estado dirixida a protexer a liberdade, os dereitos e benestar dos cidadáns, a garantir a defensa de España e os seus principios e valores constitucionais, así como a contribuír xunto aos nosos socios e aliados á seguridade internacional no cumprimento dos compromisos asumidos”.

Cambio, porque identifica a situación actual como unha ventá de oportunidade tras unha das peores crises globais vividas en decenios. A transformación nun contexto de incerteza require dunha visión estratéxica, onde a seguridade se concibe como unha condición necesaria para a recuperación económica e a cohesión social. Ademais, a Estratexia de Seguridade Nacional establece a innovación tecnolóxica e a transición ecolóxica como dúas vías cara a unha España moderna con visión de futuro, chea de oportunidades de progreso.

Desta forma, esta Estratexia ofrece unha resposta proactiva e solidaria para unha España segura e resiliente ante os principais retos nun mundo cada vez máis conectado, onde a defensa da democracia, os dereitos humanos e a orde internacional non coñecen fronteiras.

Para esta fin, estrutúrase un alicerce estratéxico con tres eixos: protexer a vida das persoas e os seus dereitos e liberdades, así coma a orde constitucional;

CARTA DO PRESIDENTE DO GOBERNO

Promover a prosperidade e o benestar dos cidadáns; e participar na preservación da paz e a seguridade internacional.

Neste marco, avanzar na xestión de crises, favorecer a dimensión da seguridade das capacidades tecnolóxicas e de sectores estratéxicos e desenvolver a capacidade de prevención, disuasión, detección e resposta de España fronte a estratexias híbridas se conforman coma obxectivos prioritarios para os próximos anos.

As medidas propostas nesta Estratexia de Seguridade Nacional están aliñadas co Plan de Recuperación, Transformación e Resiliencia e coa estratexia España 2050, documentos que fixan a folia de ruta con visión estratéxica de longo prazo.

Ademais, a planificación estratéxica nacional se concibe con proxección europea na práctica totalidade das súas iniciativas, onde a autonomía estratéxica resulta clave para acadar unha maior resiliencia. Igualmente, para España, unha Alianza Atlántica máis forte é sinónimo de maior seguridade europea.

Por último, en clave global, a Estratexia aposta por un multilateralismo reforzado, onde iniciativas coma os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable e a Axenda 2030 forman parte do esforzo concertado por un mundo máis xusto e seguro.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'P. Sánchez', with a horizontal line underneath.

Pedro Sánchez

Presidente do Goberno do España

Índice

12

RESUMEN EXECUTIVO

18

INTRODUCCIÓN

24

Capítulo 1

SEGURIDADE GLOBAL E VECTORES DE TRANSFORMACIÓN

38

Capítulo 2

UNHA ESPAÑA SEGURA E RESILIENTE

52

Capítulo 3

RISCOS E AMEAZAS

70

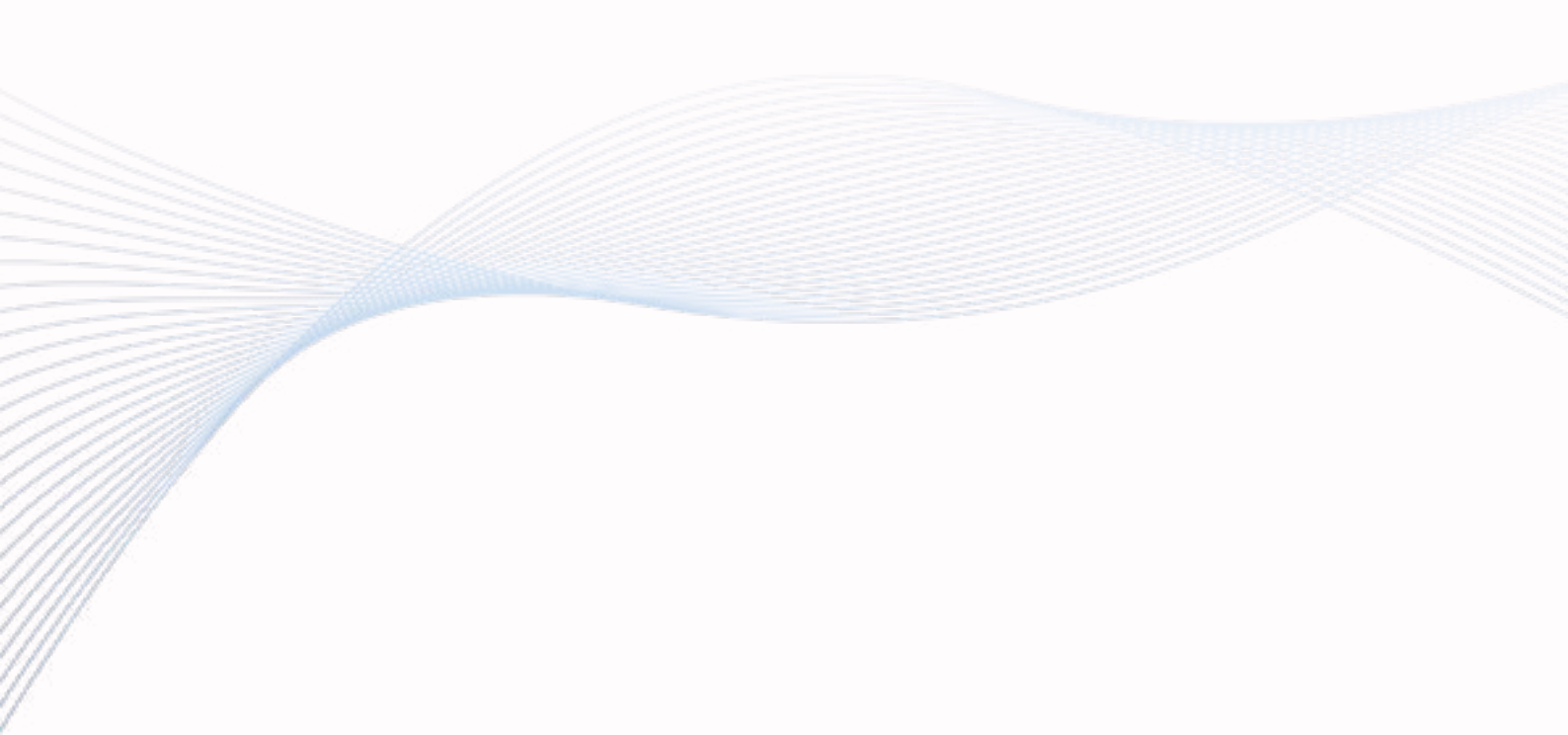
Capítulo 4

UN PLAN ESTRATÉXICO INTEGRADO

104

Capítulo 5

O SISTEMA DE SEGURIDADE NACIONAL E A XESTIÓN DE
CRISIS

ESN 2021

Resumen Ejecutivo

RESUMEN EXECUTIVO

A Estratexia de Seguridade Nacional 2021 estrutúrase en cinco capítulos.

O primeiro capítulo, titulado “Seguridade Global e Vectores de Transformación”, analiza o contexto internacional de seguridade. A Estratexia identifica a pandemia da COVID-19 coma un factor que produciu unha aceleración das principais dinámicas globais que afectan á seguridade. Sen poder afirmar categoricamente que se trata dun cambio de era, si que se percebe o momento actual como etapa de transición. A característica predominante é a incerteza sobre un futuro onde a transformación dixital e a transición ecolóxica se configuran coma as principais pancas de cambio nun escenario de maior competición xeopolítica.

O segundo capítulo, “Unha España Segura e Resiliente”, traza un perfil de España e a súa seguridade. Dende a súa identificación como país de condición europea, mediterránea e atlántica, realízase un recorrido xeográfico, onde Europa, Magreb e Oriente Próximo, África Subsahariana, América do Norte, América Latina e o Caribe, e Asia-Pacífico se analizan dende o prisma da Seguridade Nacional.

O terceiro capítulo recolle os riscos e as ameazas á Seguridade Nacional, coas principais características da interrelación e o dinamismo. Desta forma, o seguimento das conexións entre riscos resulta tan importante coma a súa análise

de xeito independente. A principal actualización no mapa de riscos é a inclusión das campañas de desinformación. Ademais, a tecnoloxía e as estratexias híbridas son elementos transversais ao conxunto de riscos e ameazas á Seguridade Nacional.

O cuarto capítulo, titulado “Unha Planificación Estratéxica Integrada”, establece tres obxectivos, que marcan as prioridades da Seguridade Nacional para este ciclo estratéxico. O primeiro obxectivo é avanzar en materia de xestión de crise; o segundo obxectivo é favorecer a dimensión da seguridade das capacidades tecnolóxicas e os sectores estratéxicos; e o terceiro obxectivo é desenvolver a capacidade preventiva, de detección e resposta fronte ás estratexias híbridas.

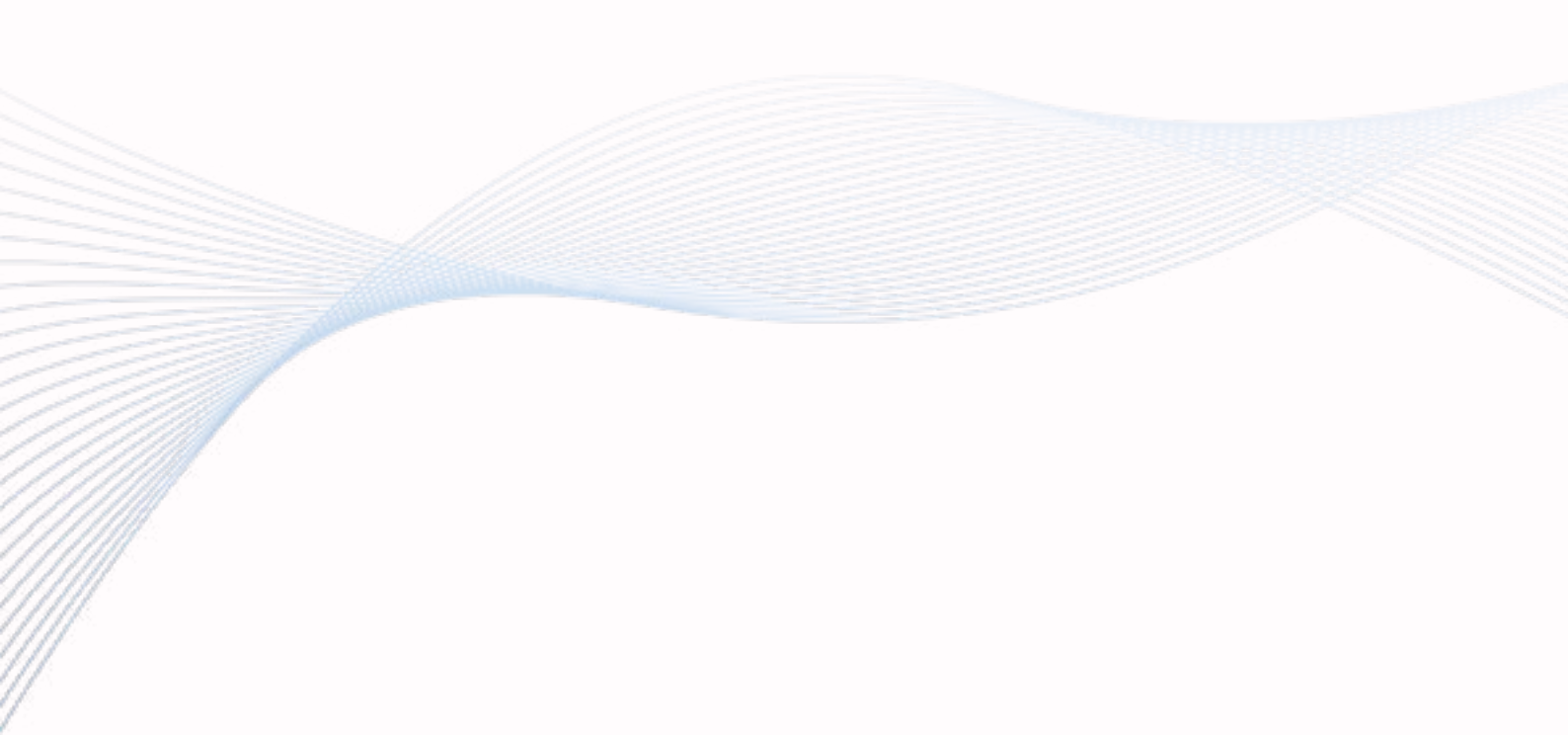
A continuación, a Estratexia traza tres eixos –protexer, promover e participar– sobre os que se estruturan as liñas de acción. Esta planificación outorga especial relevancia ao avance na integración do Sistema de Seguridade Nacional e á acción fronte a situacións de crise. Aos efectos de articular unha política preventiva, se identifica como área clave o establecemento dun sistema de alerta temperá, sobre unha base tecnolóxica, que proporcione indicadores para todos os ámbitos da Seguridade Nacional.

A Estratexia de Seguridade Nacional 2021 establece iniciativas necesarias, como por exemplo, a creación dunha reserva estratéxica baseada en capacidades nacionais de produción industrial ou o desenvolvemento dun plan integral de seguridade para Ceuta e Melilla.

No plano internacional, España aposta por unha maior autonomía estratéxica europea, onde ao impulso da Política Común de Seguridade e Defensa e do espazo de liberdade, seguridade e xustiza se unen a mellora da seguridade sanitaria, o avance na unión enerxética ou o maior protagonismo da Unión Europea na xestión de crises transfronteirizas. Ademais, en materia de seguridade colectiva, a revisión estratéxica da OTAN suporá un fito importante, que incluírá a colaboración coa Unión Europea como unha das súas liñas de acción.

Finalmente, o quinto capítulo está dedicado á xestión de crises no marco do Sistema de Seguridade Nacional, cun enfoque que parte dunha visión do principio de resiliencia que inclúe a progresión dende unha situación de normalidade ata a recuperación despois dunha situación de crise. O avance na integración do Sistema materialízase en actuacións concretas. A primeira delas é a elaboración dun catálogo de recursos da Seguridade Nacional. A segunda é a preparación de

plans de resposta para determinados escenarios. A terceira é o desenvolvemento dun sistema de alerta temperá e análise con indicadores que faciliten a toma de decisións baseada en datos obxectivos concretos. A cuarta medida fai referencia á integración da información da Seguridade Nacional a través de solucións tecnolóxicas. A mellora das comunicacións especiais da Presidencia do Goberno é a quinta medida, que contribuirá á eficiencia do Sistema de Seguridade Nacional, ao permitir unha maior coordinación entre administracións en materia de xestión de crises. A sexta e última medida contempla a integración das Comunidades e Cidades Autónomas no Sistema de Seguridade Nacional.

ESN 2021

Introducción

INTRODUCCIÓN

En condicións normais a revisión da Estratexia de Seguridade Nacional 2017 se houbera levado a cabo pasados cinco anos. Sen embargo, o impacto da pandemia da COVID-19 e o incremento no emprego de estratexias híbridas aconsellan unha revisión estratéxica que permita enfrontar os riscos e as ameazas nun renovado contexto de globalización, condicionado por unha maior incerteza e un cambio acelerado.

A pandemia foi o evento con maior impacto global dende a Segunda Guerra Mundial, con grave afectación á saúde, a economía e á seguridade. Aínda cando se teñan superado todos os seus efectos, perdurará a interdependencia do mundo actual, que contribúe a xerar vulnerabilidades e acotío actúa como factor multiplicador das ameazas a medio e a longo prazo. As pandemias, o cambio climático, os ciberataques ou as crises financeiras son todos riscos e ameazas complexas, interconectadas decote, que poden desencadear crises en cadea.

En particular, os efectos do cambio climático poden agudizar crises económicas, políticas e xeopolíticas derivadas da escaseza alimentaria e hídrica en moitas partes do mundo. Como consecuencia, poderían agravarse as situacións de migracións masivas, inestabilidade rexional e incluso producirse novos conflitos armados. Así mesmo, o quecemento global terá repercusións directas en España, pois provocará fenómenos meteorolóxicos adversos máis extremos e frecuentes, secas, vagas de calor, inundacións, escaseza de auga e prexuízos para a biodiversidade.

Por outra parte, como mostra a realidade dos últimos anos, o uso de estratexias híbridas por parte de actores estatais e non estatais como ferramenta para presionar aos gobernos democráticos é cada vez máis frecuente.

Á hora de responder ás ameazas globais se presenta un dilema entre o repregue estratéxico dos Estados como forma de protección e a necesaria colaboración e intercambio de información entre países e organizacións para buscar solucións conxuntas. Este dilema paradigmático dificulta a articulación de respostas no marco das organizacións internacionais.

Por iso, ante futuras ameazas e crises globais, será importante investir esforzos en reforzar un sistema multilateral universal e rexional que sexa capaz de responder de forma coordinada e efectiva. Neste sentido, e á luz da experiencia en Afganistán, a Unión Europea debe efectuar accións conxuntas militares que contribúan a reforzar o vínculo trasatlántico e que favorezan a xestión de crises transfronteirizas e a súa autonomía estratéxica. En particular, a Unión Europea debe asumir un maior papel á hora de xestionar desafíos, como as pandemias, o terrorismo internacional, os ciberataques ou as campañas de desinformación que requiren respostas colectivas e a integración de capacidades.

A magnitude dos riscos e as ameazas actuais require a correcta adecuación dos recursos, medios, sistemas e organizacións dispoñibles para facerlles fronte. A pandemia puxo de relevo a importancia dos sistemas de alerta temperá, da fusión e análise da información e dos plans de resposta para a xestión de crises, medidas todas elas que facilitan e axilizan a toma de decisións. Para isto, é necesario dispor dun Sistema de Seguridade Nacional dixitalizado, capaz de proporcionar datos para a toma de decisións en tempo oportuno.

A prevención e a adaptación serán as claves para lograr un Sistema de Seguridade Nacional eficiente. Isto require:

Máis anticipación:

A Estratexia de Seguridade Nacional debe orientar a implantación dun sistema de alerta temperá e a preparación de plans de xestión de crises. Todo isto coa participación das Comunidades Autónomas, xa que numerosos recursos e capacidades de detección e xestión están entre as súas competencias transferidas.

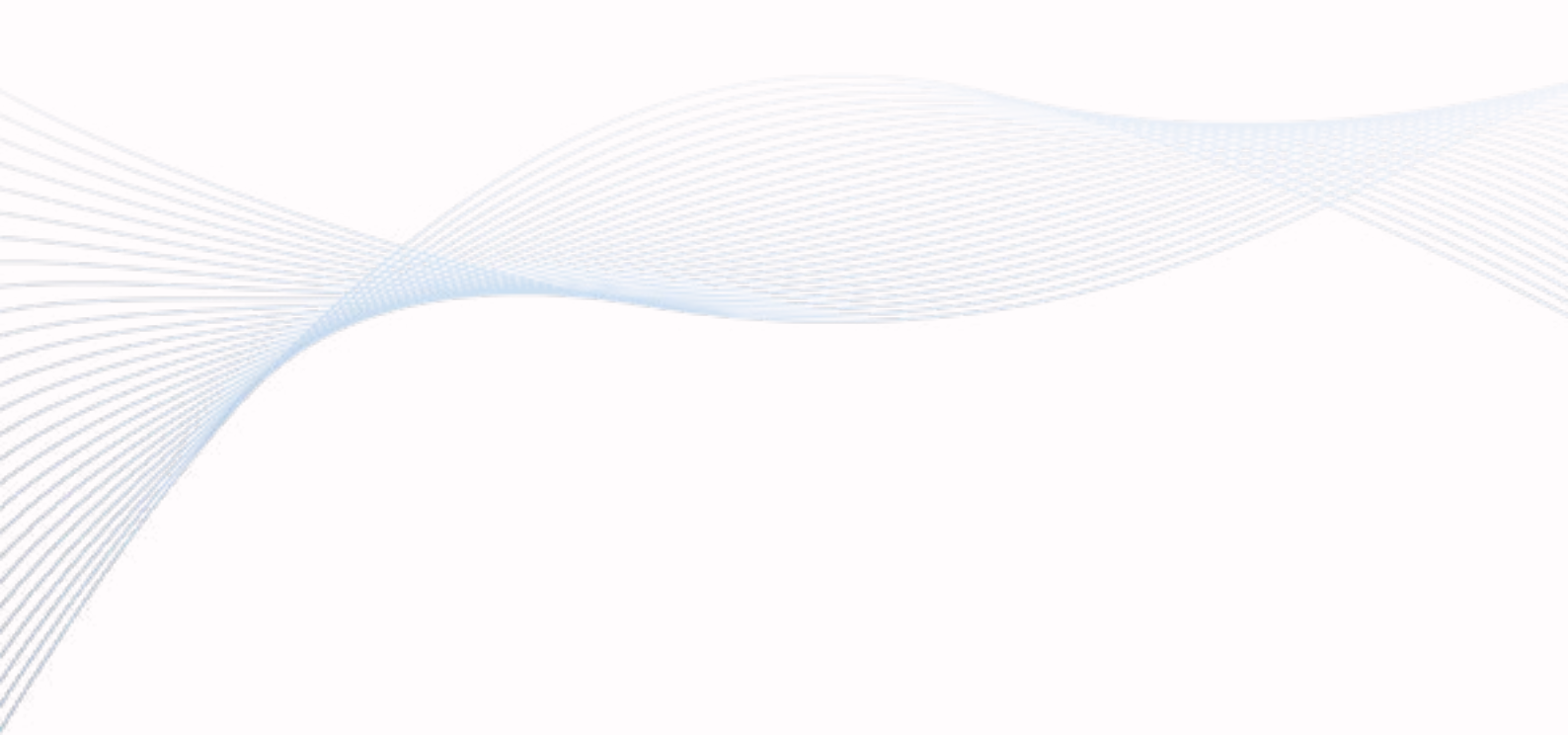
Máis integración:

A visión integral da Seguridade Nacional require a necesaria coordinación do conxunto das Administracións Públicas e recursos do Estado, a colaboración público-privada e a implicación da cidadanía.

Máis resiliencia:

Para reducir a vulnerabilidade é tan necesario mitigar riscos coma robustecer a resiliencia, é dicir, a capacidade de resistencia, transformación e recuperación ante unha situación adversa.

Ademais, para xestionar futuras crises e poder contar cos recursos críticos necesarios, é importante asegurar que as cadeas de subministro destes recursos non dependan excesivamente do exterior. Así mesmo, isto contribuirá a conter a expansión das crises, ao fortalecer a resiliencia da sociedade e da economía.

ESN 2021

1

Seguridade global e vectores de transformación

Capítulo 1

SEGURIDADE GLOBAL E VECTORES DE TRANSFORMACIÓN

O primeiro capítulo da Estratexia de Seguridade Nacional explica o contexto internacional de seguridade e traza as principais dinámicas de transformación.

A orde global e o paradigma socio-económico liberal se encontran nun período de cambio, sen que aínda se teña definido claramente o novo panorama do sistema internacional. Os principais vectores de transformación son: o contexto xeopolítico, o ámbito socio-económico, a transformación dixital e a transición ecolóxica.

SEGURIDADE GLOBAL E VECTORES DE TRANSFORMACIÓN

Figura 1.1. Seguridade global e vectores de transformación

CONTEXTO XEOPOLÍTICO

O escenario xeopolítico global se encontra nun punto de inflexión. Por un lado, a arquitectura do sistema internacional vese suxeita a unha maior presión e se se recrúan as controversias entre Estados. Por outro, se reivindica a necesidade dun multilateralismo eficaz para facer fronte a crises de carácter global.

Obsérvase tensión nas políticas de corte proteccionista ou unilateral e os esforzos, sobre todo da Unión Europea, para fortalecer o multilateralismo.

Nos últimos anos, as dinámicas de confrontación e competencia prevaleceron sobre as de negociación e acordo, o que se traduciu nun deterioro xeneralizado das relacións internacionais en todas as súas facetas: comercial, tecnolóxica, diplomática ou militar. Ademais, o declive democrático experimentado durante os últimos anos contribúe a unha maior inestabilidade e dificulta a adopción de solucións conxuntas.

En consecuencia, en moitas ocasións, a gobernabilidade internacional en aspectos de seguridade, cambio climático ou bens públicos globais viuse suplantada por unha cooperación ad hoc, marcada por alianzas de xeometría variable. Esta tendencia veuse favorecida polos cambios na distribución de poder e está contribuíndo a un multilateralismo de novo cuño, híbrido e con máis actores emerxentes e non estatais.

Á súa vez, aumentou o uso das estratexias híbridas que, mediante accións coordinadas e multidimensionais, tratan de explotar as vulnerabilidades dos Estados e as súas institucións cun obxectivo de desestabilización ou coerción política, social ou económica. Estas estratexias se caracterizan pola dificultade de atribuír a súa autoría e por empregar medios que poden incluír, ademais de accións convencionais, outras como campañas de desinformación, ciberataques, espionaxe, subversión social, sabotaxe, coacción económica ou o uso asimétrico de medios militares.

De forma destacada, a contestación do multilateralismo enmárcase na crecente rivalidade xeopolítica, comercial e tecnolóxica entre Estados Unidos e China. O esforzo de Estados Unidos por consolidar alianzas e retomar certo liderado na gobernabilidade global forma parte deste pulso entre ambas potencias.

A expansión económica de China, xunto cun maior proteccionismo de Estados Unidos, provocaron unha crecente tensión nas súas relacións comerciais. Esta situación materializouse nunha escalada de medidas arancelarias e restricións á exportación e á inversión adoptadas por ambas potencias.

A disputa é particularmente intensa no ámbito tecnolóxico, onde se está producindo unha carreira pola supremacía mundial, que inclúe o control de exportacións de tecnoloxías críticas e de dobre uso. China, que acadou un gran desenvolvemento na tecnoloxía 5G e da Intelixencia Artificial busca conseguir unha posición de preeminencia que lle permita definir os estándares e protocolos técnicos e industriais, así como ostentar o liderado en inversións estranxeiras directas nos operadores de redes e servizos.

**A disputa
entre Estados
Unidos e China é
particularmente
intensa no
ámbito tecnolóxico**

Esta competición podería dar lugar unha fenda dixital e produtiva que desemboque no desenvolvemento paralelo, pero diferenciado, de dous bloques tecnolóxicos. Desta forma, podería producirse un escenario de desacoplamento no que as cadeas de subministro de sectores estratéxicos serían repatriadas ou sometidas a un maior control.

Adicionalmente, China dobrou os seus esforzos por aumentar o seu peso nas organizacións internacionais, co obxectivo de acadar unha posición que lle permita influír nas reformas da gobernabilidade global. En termos globais, a súa capacidade de influencia relativa á de Estados Unidos aumentou significativamente nas últimas tres décadas e logrou suplantar a influencia de países occidentais en moitas rexións, particularmente en África e no Sueste Asiático.

Neste panorama de tensión, Rusia esforzouse nos últimos anos por lograr unha posición de maior liderado na escena internacional, apostando pola multipolaridade, o recoñecemento á súa “singularidade” e o reparto de áreas de influencia. A política expansionista de Rusia veuse reflectida nas súas intervencións en Siria e Libia e no seu achegamento a potencias con aspiracións rexionais como Turquía, India ou Irán.

Ao mesmo tempo, a orde nuclear herdada da guerra fría veuse erosionada co desmantelamento de varios dos acordos de control de armas que limitaban a carreira de armamento entre Estados Unidos e Rusia, como o Tratado sobre Forzas Nucleares de Alcance Intermedio (INF). Sen embargo, Estados Unidos firmou un acordo con Rusia que renova o Tratado de Redución de Armas Estratéxicas, coñecido como

New START. Ademais, indicou o seu interese nun retorno ao Plan dAcción Integral Conxunto (PAIC) sobre o programa nuclear iraniano, do que se retirou en 2018.

Potencias rexionais, como Irán ou Turquía, tamén reforzaron a súa influencia xeopolítica nun contexto de fragmentación global e conflitos rexionais, sobre todo en Oriente Medio e no Mediterráneo. É posible que os conflitos en Palestina, Israel, Libia, Iraq, Siria ou Iemen continúen sendo escenarios de enfrontamento entre diferentes actores estatais e non estatais, tanto nacionais coma estranxeiros.

A retirada de Estados Unidos e da OTAN de Afganistán tras 20 anos de presenza continua abre outra fronte de competición xeoestratéxica, ademais de significar un posible uso do territorio afgano coma refuxio e base de accións terroristas por parte de grupos xihadistas.

Por outro lado, a inestabilidade xerada no Mediterráneo oriental polas prospeccións de gas no mar territorial en disputa entre Turquía, Chipre e Grecia mostra unha tendencia á unilateralidade nos litixios marítimos, dificulta unha postura común da Unión Europea e aumenta a dificultade de consenso dentro da OTAN.

África subsahariana estase a converter no escenario de rivalidades entre distintas potencias extrarrexionais. No Sahel, a desestabilización causada polo terrorismo xihadista solápanse con conflitos intercomunitarios en Estados que carecen de fortaleza institucional para facer fronte con éxito a este desafío múltiple. Todas estas dinámicas, unidas á pobreza e desigualdade, agudizan a inseguridade imperante en varios países da rexión.

Pola súa parte, a Unión Europea continúa a súa aposta por unha sólida relación transatlántica, ao tempo que define a súa postura cara China entre a competición e a cooperación, nun ambiente de crecente inestabilidade na súa veciñanza oriental.

Neste contexto multipolar e competitivo, incrementase a necesidade de reforzar la autonomía estratéxica de la Unión Europea, tanto en termos de política comercial e industrial comunitaria como no desenvolvemento pleno da súa Política Exterior e de Seguridade Común. Para isto, terá que lograr un equilibrio acorde cos compromisos de Dereito Internacional sobre a protección e garantía dos dereitos humanos e co seu

papel como defensora da democracia, o libre comercio e o multilateralismo.

CONTEXTO XEOPOLÍTICO

MAIOR RIVALIDADE XEOPOLÍTICA

Crecente rivalidade xeopolítica, comercial e tecnolóxica, agravada pola crise actual da pandemia

DETERIORO DO MULTILATERALISMO

UNILATERALISMO

vs

COOPERACIÓN

- ▶ No seo de organizacións internacionais
- ▶ En alianzas de xeometría variable

EMPREGO DE ESTRATEXIAS HÍBRIDAS

DE CARÁCTER MULTIFACÉTICO

Accións coordinadas e sincronizadas, dirixidas a explotar as vulnerabilidades dos Estados e as súas institucións cun obxectivo de desestabilización política, social ou económica

ASERTIVIDAD DE POTENCIAS REXIONAIS

Escenarios de tensión en áreas xeográficas de interese para a Seguridade Nacional

ESCENARIO SOCIO-ECONÓMICO

A pandemia da COVID-19 desencadeou a peor crise económica mundial dende a Segunda Guerra Mundial, cunha caída sen precedentes do Produto Interior Bruto (PIB) e da actividade laboral mundial. A magnitude dos seus efectos foron moi desiguais, en función do tecido produtivo de cada país, dos recursos económicos e dos seus niveis de endebedamento.

A repercusión da crise sobre a economía global en termos de PIB foi maior que a de 2008, aínda que estivo seguida dunha pronunciada repunta alcista. Nun contexto de reducido crecemento da produtividade en Europa e Estados Unidos, o impacto sobre as economías foi notable e podería accelera o cambio no equilibrio de poder de oeste a este. China é a única economía do G20 que non sufriu unha recesión en 2020.

Se ben se agarda que as consecuencias económicas negativas sexan transitorias e que estean seguidas de taxas de crecemento relativamente elevadas, está previsto un período de endebedamento alto, froito das medidas extraordinarias de apoio a cidadáns e empresas adoptadas pola Unión Europea para facer fronte á crise.

Neste sentido, a Unión Europea puxo en marcha un ambicioso Fondo de Recuperación e Resiliencia como resposta común ao proceso de transformación económica. O mecanismo Next Generation EU conta con 750.000 millóns de euros financiados mediante a emisión de débeda comunitaria, que se suman aos 1.74 billóns de euros do Marco Financeiro Plurianual 2021-2027 para promover a recuperación económica e social e para favorecer un ambiente de estabilidade e seguridade.

A crise tamén puxo de relevo a dependencia do abastecemento exterior e das cadeas de suministro global, a menudo altamente cadeas de subministro global, acotío altamente dependentes de países como China ou India. Á posible rexionalización da produción de subministros estratéxicos hai que engadir a posta en marcha, por parte dos Estados, de políticas industriais estratéxicas para facer fronte á elevada competición global en determinados sectores tecnolóxicos e industriais.

A crise puxo de relevo la dependencia do abastecemento exterior

A pugna económica e comercial entre as grandes potencias inclúe o uso dos aranceis como instrumento de xeopolítica, co seu conseguinte impacto sobre as economías da Unión Europea.

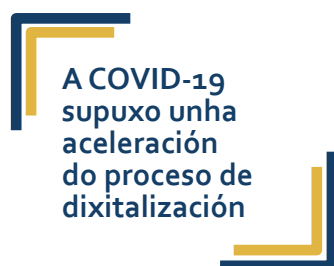
O súbito freo da economía, o aumento da desigualdade, a fenda dixital, a destrución do tecido produtivo e o peche de pequenas e medianas empresas derivou nun incremento da pobreza e do nivel de frustración, marxinação e exclusión social. As clases medias, tras unha década de crecemento, estanse contraendo, mentres se expande a franxa de poboación con ingresos baixos ou moi altos. Este baleiro das clases medias podería ter importantes consecuencias como o impacto negativo no consumo global e o potencial incremento de populismos e autoritarismos de identidade, que poderían verse agravadas polos efectos da automatización dos empregos. Neste sentido, é preciso abordar un novo contrato social, para paliar a desigualdade e mitigar o proceso de precariedade das clases medias.

Nalgúns países, a crise económica estivo acompañada dunha crise social e política, alentada por campañas de desinformación e desestabilización que pretenden erosionar as institucións, influír nos procesos democráticos e alentar a polarización.

Ante este escenario, a transformación dixital e a transición ecolóxica cobran especial transcendencia como pancas de cambio da estrutura produtiva das economías mundiais e, en consecuencia, do mapa xeopolítico. A dixitalización e a economía verde terán que avanzar de maneira acompañada, de forma que a tecnoloxía contribúa a acadar obxectivos ecolóxicos e as tecnoloxías dixitais minimicen o seu consumo enerxético e as súas emisións.

TRANSFORMACIÓN DIXITAL

O incremento de infraestruturas e servizos dixitais, potenciado polas tecnoloxías disruptivas e emerxentes como a computación na nube, a computación cuántica, a Intelixencia Artificial, a virtualización de redes ou o Internet das Cousas, implica una transformación dixital imparabile que ofrece innumerables oportunidades de futuro, pero tamén presenta serios desafíos para a Seguridade Nacional.

Neste contexto, a pandemia da COVID-19 supuxo unha aceleración do proceso de dixitalización, que situou á interacción dixital no centro das actividades públicas, privadas e profesionais e consolidou a hiperconectividade como elemento definitorio da sociedade. Como consecuencia, produciuse unha alteración das regras sociais e económicas e xerouse un novo flanco de vulnerabilidade das redes e dos sistemas de información e comunicacións.

A dixitalización de todo tipo de actividades ampliou a superficie de exposición a posibles ciberataques de organizacións, tanto públicas como privadas, e dificultou a adecuada protección da información. A magnitude e frecuencia dos ciberincidentes e do uso ilícito do ciberespazo aumentaron nos últimos anos e converteron a ciberseguridade nunha prioridade de organizacións e gobernos.

Esta transformación dixital non é un fenómeno soamente tecnolóxico, senón que ten impacto nas relacións sociais e na configuración xeopolítica. Os cambios tecnolóxicos xeran cambios de poder, tanto dentro dos Estados como entre eles. Coa consolidación do ciberespazo como dominio estratéxico, acentúase a fenda tecnolóxica tanto entre individuos e sociedades como entre países.

A estabilidade económica e as políticas monetarias tamén se ven afectadas pola irrupción de tecnoloxías potencialmente disruptivas. En particular, a configuración actual do sistema financeiro global pode verse desafiada pola implantación de divisas dixitais.

Neste ámbito, os riscos se ven amplificados pola prevalencia de criterios comerciais fronte aos de seguridade no deseño de produtos de hardware e software, así como de sistemas e servizos, tales como o 5G. Este feito dificulta os procesos de certificación e pode comprometer a cadea de subministro, especialmente na provisión de servizos esenciais e/ou críticos.

Outros riscos, pero tamén múltiples oportunidades, derivan dos avances tecnolóxicos en campos como a biotecnoloxía, que facilitaron o rápido desenvolvemento de vacinas eficaces contra o COVID-19, pero que suscitan cuestións éticas ante actividades como certos traballos na enxeñaría xenética.

Doutra banda, a vulnerabilidade ante posibles inxerencias de terceiros é extensible ao dominio de infraestruturas dixitais, como os centros de procesamento de datos ou os cables submarinos, e aos activos que sustentan a propiedade intelectual e industrial do sector empresarial. Tamén haberá que considerar o mapa mundial de conectividade e a aparición de novos operadores satelitais, especialmente aqueles vinculados ás grandes empresas tecnolóxicas.

Co dato convertido xa nun recurso estratéxico de primeira orde, intensificouse o debate sobre a ética e a defensa de dereitos dixitais, condicionado especialmente pola concentración da información nas grandes compañías tecnolóxicas e polo seu uso abusivo por parte dalgúns actores políticos. Neste debate, o dereito á privacidade dos usuarios de servizos dixitais ocupa un lugar central e deu lugar a pronunciamentos xudiciais que poderían condicionar o desenvolvemento tecnolóxico.

O acceso seguro aos servizos públicos e privados, en particular aos servizos esenciais en liña, supón que a cidadanía poida protexer a súa identidade e controlar os datos que comparte e como se utilizan, de maneira que se garanta a privacidade e a protección de datos persoais. Dispoñer dunha identidade dixital segura é unha peza chave para a ciberseguridade.

A gobernanza democrática sobre o futuro dixital é de máxima importancia para resolver as inquietudes relativas aos dereitos e liberdades e á competición xeopolítica.

TRANSICIÓN ECOLÓXICA

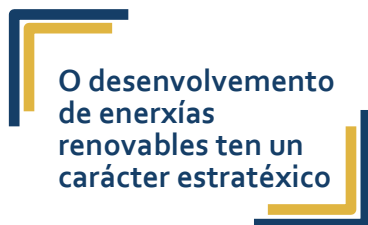
A crise climática deu paso a unha maior concienciación política e social da necesidade de loitar contra as súas consecuencias a través de procesos de transición ecolóxica.

O cambio climático ten un impacto negativo na vida e o benestar humano. Entre os seus efectos atópanse o incremento no número de fenómenos meteorolóxicos extremos, a degradación de ecosistemas terrestres e mariños, a desertificación, o aumento da incidencia e frecuencia de ondas de calor, as secas, a redución das dispoñibilidades de auga, as intrusionés de po sahariano, os incendios forestais e inundacións e a perda da biodiversidade. Estes efectos perniciosos poderían levar a unha maior competencia polos recursos e ao incremento de desprazamentos migratorios desde zonas máis expostas ás consecuencias daniñas do cambio climático.

Doutra banda, a degradación da biodiversidade produce a perda dos seus servizos ecosistémicos, esenciais para o benestar e mesmo a supervivencia do ser humano, e propicia a expansión de especies exóticas invasoras, responsables de impactos relevantes na economía e potenciais vectores de novas enfermidades.

Neste contexto, a adaptación ao cambio climático é básica para conseguir unha resiliencia ambiental e ecolóxica que preserve a vida e o benestar da sociedade e o medio.

En decembro de 2019, a Unión Europea presentou o Pacto Verde Europeo, unha folla de ruta para facer que a súa economía sexa sostible e neutral climáticamente en 2050. Para iso, estableceuse o obxectivo vinculante de conseguir, en 2030, unha redución interna neta de emisións do 55% respecto a os niveis de 1990. Neste marco, é igualmente importante o impulso cara a unha economía circular cun modelo de produción e consumo baseado en reutilizar, renovar e reciclar materiais e produtos. Este modelo axudará a reducir a presión sobre o medio

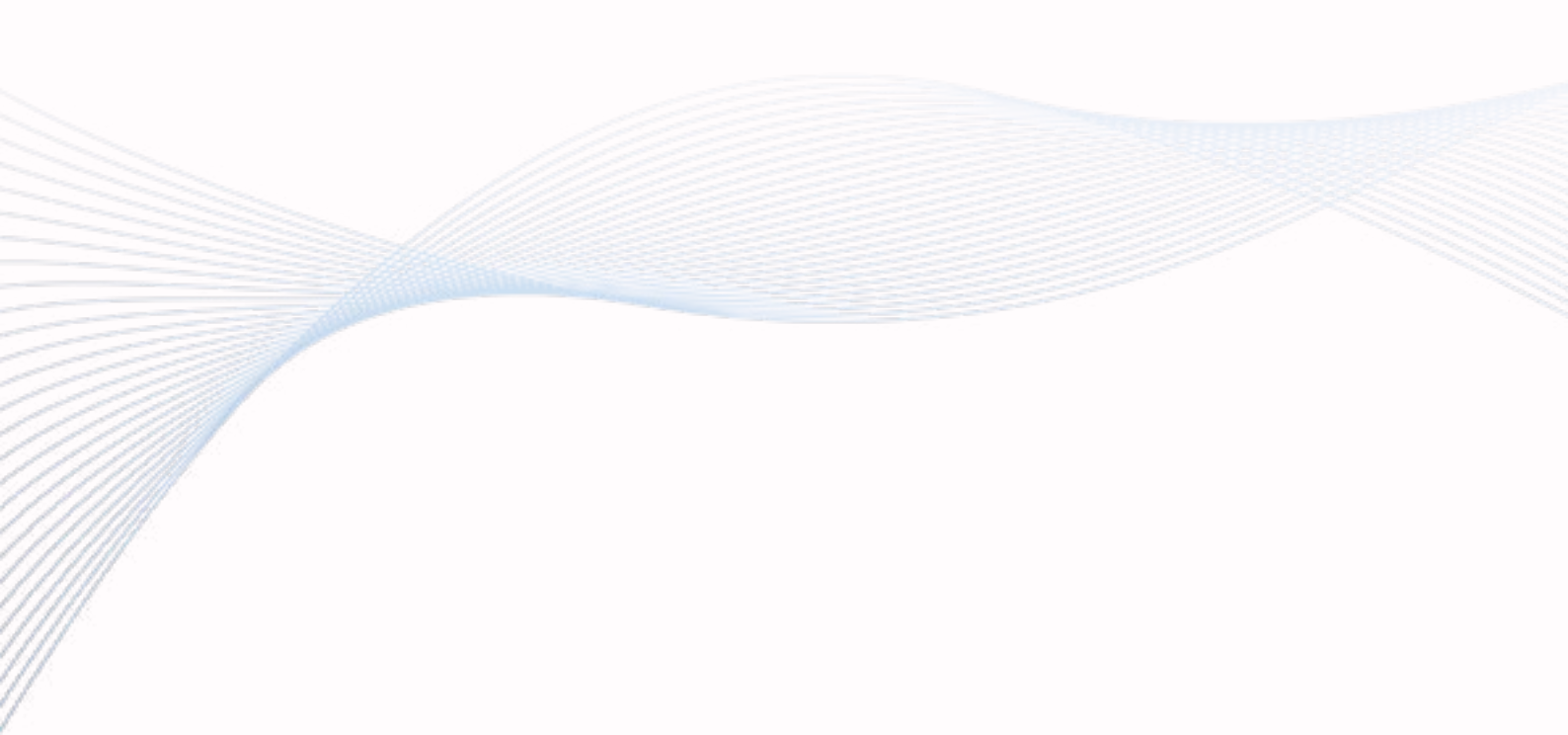

ambiente, a mellorar a seguridade das cadeas de subministración mediante un emprego máis efectivo dos recursos existentes e a estimular o desenvolvemento empresarial no campo da I+D+i.

Un aspecto clave para lograr a neutralidade climática é o cambio do paradigma enerxético, que transita da dependencia dos combustibles fósiles á das tecnoloxías renovables. Isto propiciará unha nova xeopolítica de transición enerxética e un cambio no equilibrio entre importadores e exportadores.

O desenvolvemento de enerxías renovables ten ademais un carácter estratéxico, xa que permitirá o uso de fontes autóctonas e unha maior diversificación, o que incrementa a seguridade e mellora a balanza exterior. Con todo, tamén leva importantes desafíos tecnolóxicos relacionados cun sistema de xeración eléctrica baseado en fontes de enerxía variable, o desenvolvemento de novos sistemas de almacenamento e infraestruturas intelixentes, así como retos relacionados coa redución do impacto sobre o medio natural e humano.

A evolución cara a unha economía descarbonizada incrementará a competencia polas materias primas, como as terras raras, os materiais e procesos industriais relacionados coa dixitalización e as tecnoloxías renovables, así como unha maior dependencia das rexións xeográficas fornecedoras destas tecnoloxías.

ESN 2021

2

Unha España segura e resiliente

Capítulo 2

UNHA ESPAÑA SEGURA E RESILIENTE

O segundo capítulo da Estratexia de Seguridade Nacional ofrece un percorrido das distintas rexións xeográficas do mundo desde a perspectiva española da seguridade.

España é un Estado social e democrático de Dereito, dotado dun marco constitucional de dereitos e liberdades que ten ao cidadán como eixo central, cunhas institucións sólidas e plenamente democráticas. Unha das súas principais fortalezas reside na súa sociedade plural, aberta y solidaria.

A visión de futuro dunha España segura e resiliente inclúe a transformación tecnolóxica e a transición ecolóxica como vectores que faciliten un crecemento sostible e xusto, a competitividade do tecido industrial e empresarial e a creación de emprego de calidade.

A Seguridade Nacional debe contribuír á cohesión territorial e é necesario asegurar que todas as súas estruturas sexan máis resilientes fronte aos riscos e as ameazas.

Desde unha perspectiva xeográfica, a configuración de España é singular, cunha dimensión territorial peninsular, arquipélagos, illas, penedos e as Comunidades

Autónomas de Ceuta e Melilla no norte de África, ademais dunha significativa extensión marítima.

A súa posición confírelle a condición de país europeo, mediterráneo e atlántico que se proxecta ao mundo como un contribuínte comprometido coa paz e a seguridade internacional. España defende o reforzo do multilateralismo, o afondamento na construción europea, as alianzas bilaterais estratéxicas e o compromiso solidario como principios establecidos na Estratexia de Acción Exterior. A cooperación cos veciños fronteirizos, Francia, Andorra, Portugal e Marrocos é especialmente relevante.

A Estratexia de Seguridade Nacional está aliñada cos obxectivos das organizacións ás que España pertence, especialmente as Nacións Unidas, a Unión Europea e a OTAN, coas que pretende protexer e garantir os intereses compartidos cos seus socios e aliados.

UNHA ESPAÑA SEGURA E RESILIENTE

A posición xeográfica de España confírelle a condición de país europeo, mediterráneo e atlántico que se proxecta ao mundo como un contribuínte comprometido coa paz e a seguridade internacional.

- **Europa**

España é potencia dentro da Unión Europea e firme defensora do avance na construción europea

- **Magreb e Oriente Próximo**

A prioridade é promover un espazo de seguridade e estabilidade política

- **África Subsahariana**

España contribúe á seguridade da rexión cun enfoque baseado na prevención e o desenvolvemento

- **América do Norte e vínculo transatlántico**

A Alianza estratéxica de España con Estados Unidos está baseada nunha relación de mutua confianza

- **América Latina e o Caribe**

España mantén unha privilexiada relación con América Latina e o Caribe sobre a base dunha cooperación reforzada

- **Asia-Pacífico**

O centro de gravidade económico e estratéxico mundial desprázase progresivamente cara á área de Asia-Pacífico

EUROPA

España é un Estado membro con peso dentro da Unión Europea, firme defensor do avance na construción europea e proactivo no desenvolvemento de políticas comúns en áreas de especial relevancia como a enerxía, a inmigración e a seguridade.

Para España, unha Unión máis resiliente é unha Europa máis forte no mundo. A Unión Europea debe seguir avanzando no desenvolvemento da súa Política Exterior e de Seguridade Común, en especial da súa Política Común de Seguridade e Defensa, fronte a desafíos derivados do emprego de estratexias híbridas e de posturas adversas de actores como Rusia e China ou de fenómenos como o terrorismo, así como na coordinación e cooperación coa OTAN e as Nacións Unidas.

A protección dos espazos e rutas marítimas é clave para a seguridade europea. A marxe atlántica é unha área de interese estratéxico que conecta Europa con todo o continente americano e con África occidental. O progresivo desxeo do Ártico abre novas rutas marítimas con implicacións estratéxicas. Ademais, España comparte axenda en áreas como o golfo de Guinea, con outros países europeos atlánticos, como é o caso de Francia e Portugal, principalmente en relación coa seguridade marítima e enerxética.

Ao sur de Europa, o mar Mediterráneo é un nexo común e unha ponte estratéxica con África e Oriente Medio, pero tamén un escenario de tensión e fricción onde distintos países e actores pretenden impoñer o seu criterio e os seus intereses, en ocasións de costas ao dereito Internacional e violando a soberanía dos Estados ribeiregos.

Neste sentido, España traballará para promover o diálogo en torno ao Mediterráneo oriental, de acordo coa perspectiva da Unión Europea e no entendemento de que Turquía é un actor rexional clave, un aliado na OTAN e un socio estratéxico con intereses compartidos.

No flanco oriental, a posición cada vez máis asertiva de Rusia tensou as súas relacións coa Unión Europea, que ademais constatou o desafío que supoñen algunhas das accións procedentes dese país, tanto militares como híbridas. España seguirá apostando por manter o diálogo con Rusia, a pesar das dificultades, sobre a premisa do respecto ao dereito Internacional, a defensa da soberanía e a integridade territorial dos Estados e o respecto aos dereitos humanos na súa acción exterior.

A saída de Reino Unido da Unión Europea modificou o escenario europeo e presenta retos relacionados coa perda dun gran activo no ámbito da seguridade. Para España, esta saída non impedirá fortalecer os vínculos entre dous países amigos e aliados. Con todo, e desde a base dunha cooperación positiva, España non renuncia á oportunidade que se abre con este novo escenario para liquidar o anacronismo que representa a situación de Xibraltar.

MAGREB E ORIENTE PRÓXIMO

A prioridade de España no Magreb é promover un espazo de seguridade, estabilidade política e desenvolvemento e contribuír a enfrontar ameazas, como o terrorismo ou o crime organizado, desde un enfoque de colaboración con países que son socios e amigos preferentes de España.

A relación de España con Marrocos e Alxeria é de boa amizade, desde a premisa da cooperación leal e o respecto ás fronteiras mutuas. A colaboración con estes países en aspectos relacionados coa seguridade, como os tráfico ilegal ou o terrorismo, complementa unhas sólidas relacións baseadas no diálogo político, as relacións comerciais e os vínculos enerxéticos.

O apoio á convulsa democracia en Tunes e a contribución aos esforzos liderados polas Nacións Unidas para liquidar a crispada situación que atravesa Libia son tamén imprescindibles para lograr a paz e a estabilidade no Mediterráneo.

A rexión de Oriente Próximo é un foco de atención internacional pola súa persistente inestabilidade, pero tamén pola proliferación de conflitos internos, a extensión do terrorismo xihadista, as graves crises humanitarias e a inxerencia de determinados actores globais e rexionais á marxe de marcos multilaterais. A guerra en Siria e Iemen e a tensión entre Irán e as monarquías do Golfo debuxan un panorama complexo. Doutra banda, o repregamento de Estados Unidos de determinados escenarios de Oriente Próximo deixará un baleiro que será aproveitado por actores como Rusia e China. Enfrontar todos estes desafíos esixe unha firme e ampla cooperación internacional.

España é un país comprometido coa seguridade da rexión, con militares despregados tanto no Líbano, no marco das Nacións Unidas, como en operacións da OTAN, a Unión Europea e a Coalición Global contra o Daesh.

España apoiou de maneira activa, desde a conferencia de Paz de Madrid en 1991, unha solución ao conflito palestino-israelí a través do Proceso de Paz en Oriente

Próximo. Os acordos entre Israel e Emiratos Árabes Unidos, Bahréin e Marrocos en 2020 mostran a rapidez e profundidade dos cambios na rexión, así como a necesidade de adaptar a posición española para que siga sendo útil na procura dunha solución xusta con ambas as partes.

ÁFRICA SUBSAHARIANA

O nexo seguridade-desenvolvemento e un enfoque preventivo son os principios que guían as políticas para a contribución de España á estabilidade en tres áreas xeográficas de especial interese: o Sahel, o golfo de Guinea e o Corno de África, tal e como se recolle tanto no III Plan África como no programa Foco África 2023.

España manterá o apoio ás iniciativas de seguridade internacionais e rexionais, así como o seu compromiso coas misións civís e militares da Unión Europea en África.

No Sahel, a permanente crise de gobernabilidade e a ausencia do Estado en grandes espazos de soberanía súmanse a emerxencias humanitarias por desastres naturais ou polos efectos adversos do cambio climático. Todo iso nunha contorna de fragilidades estruturais que, unidas á presión sobre os limitados recursos para unha poboación caracterizada polo seu elevado crecemento demográfico, exacerbaron ameazas latentes como son o terrorismo xihadista, os numerosos conflitos intercomunitarios ou os tráfico ilícitos. Ademais, os factores de inestabilidade do Sahel, e en particular a ameaza do extremismo violento, esténdense cara aos países costeiros de África occidental e norte de África.

Os países do golfo de Guinea teñen unha gran importancia estratéxica para Europa e para a salvagarda dos intereses españois. Nos seus espazos marítimos proliferan actividades delituosas como os secuestros e o roubo a man armada nos buques pesqueiros e petroleiros, ou a piratería e a pesca ilegal en augas internacionais. No golfo de Guinea, España contribúe activamente a unha navegación segura nas rutas e espazos marítimos, co obxectivo de fortalecer a seguridade marítima nacional e rexional a fin de garantir tamén a subministración enerxética, a protección da pesca e os investimentos españois na rexión.

No Corno de África, a aplicación dun enfoque integral que aborde as raíces dos conflitos que afectan a rutas e espazos marítimos de alta importancia internacional seguirá orientando a acción de España. Ademais, España segue con preocupación os acontecementos no norte de Mozambique, que representan un foco de inestabilidade para a rexión no seu conxunto.

AMÉRICA DO NORTE E O VÍNCULO TRANSATLÁNTICO ...

A alianza estratéxica de España con Estados Unidos está baseada nunha relación de mutua confianza a con dimensións políticas, económicas, culturais e militares. O Convenio de Cooperación para a Defensa, subscrito entre ambos os países, constitúe un valor engadido, sen esquecer tampouco a boa colaboración, xunto a outros socios e aliados, no seo da Coalición Global contra o Daesh.

O escenario actual abre unha xanela de oportunidade para a consolidación do vínculo transatlántico e o reforzo e reforma do multilateralismo e as súas institucións. Tamén se ha de ter en consideración o xiro estratéxico de Estados Unidos cara ao Indo-Pacífico e a súa presenza máis reducida en Oriente Medio. España, membro da Unión Europea e da OTAN, apoiará a cooperación entre as dúas organizacións como eixo central da seguridade colectiva fronte aos grandes desafíos globais.

AMÉRICA LATINA E O CARIBE

América Latina experimentou un rápido desenvolvemento na primeira década do século XXI. Con todo, afronta aínda importantes desafíos, que se agudizaron por efecto da pandemia da COVID-19: inseguridade cidadá, crises ambientais e desastres naturais, altos índices de corrupción, tráfico ilícitos e crime organizado.

España fomentará a unión e a estabilidade en América Latina a través da acción bilateral, os foros rexionais e os Cumes Iberoamericanos. Ademais, redobrará os seus esforzos para servir de ponte de entendemento e colaboración coa Unión Europea e fomentar a colaboración na xestión de crise que afectan a todos.

España seguirá colaborando coa erradicación da produción e o tráfico de drogas desde América Latina, pola ameaza que supón para a rexión e por ser España un dos puntos de entrada a Europa destes tráfico ilícitos.

España tamén se esforzará en manter a súa privilexiada relación con América Latina sobre a base dunha cooperación reforzada e unha relación máis estreita no ámbito da Defensa, especialmente a través da cooperación en operacións de apoio á paz, no nivel bilateral e rexional.

ASIA-PACÍFICO

O progresivo desprazamento do centro de gravidade económico e estratéxico mundial cara á área de Asia-Pacífico fai que sexa unha zona de interese para España.

A Unión Europea sinalou o seu compromiso coa estabilidade e prosperidade na rexión do Indo-pacífico, unha área xeográfica

clave para a seguridade internacional que está a experimentar unha crecente competición xeopolítica.

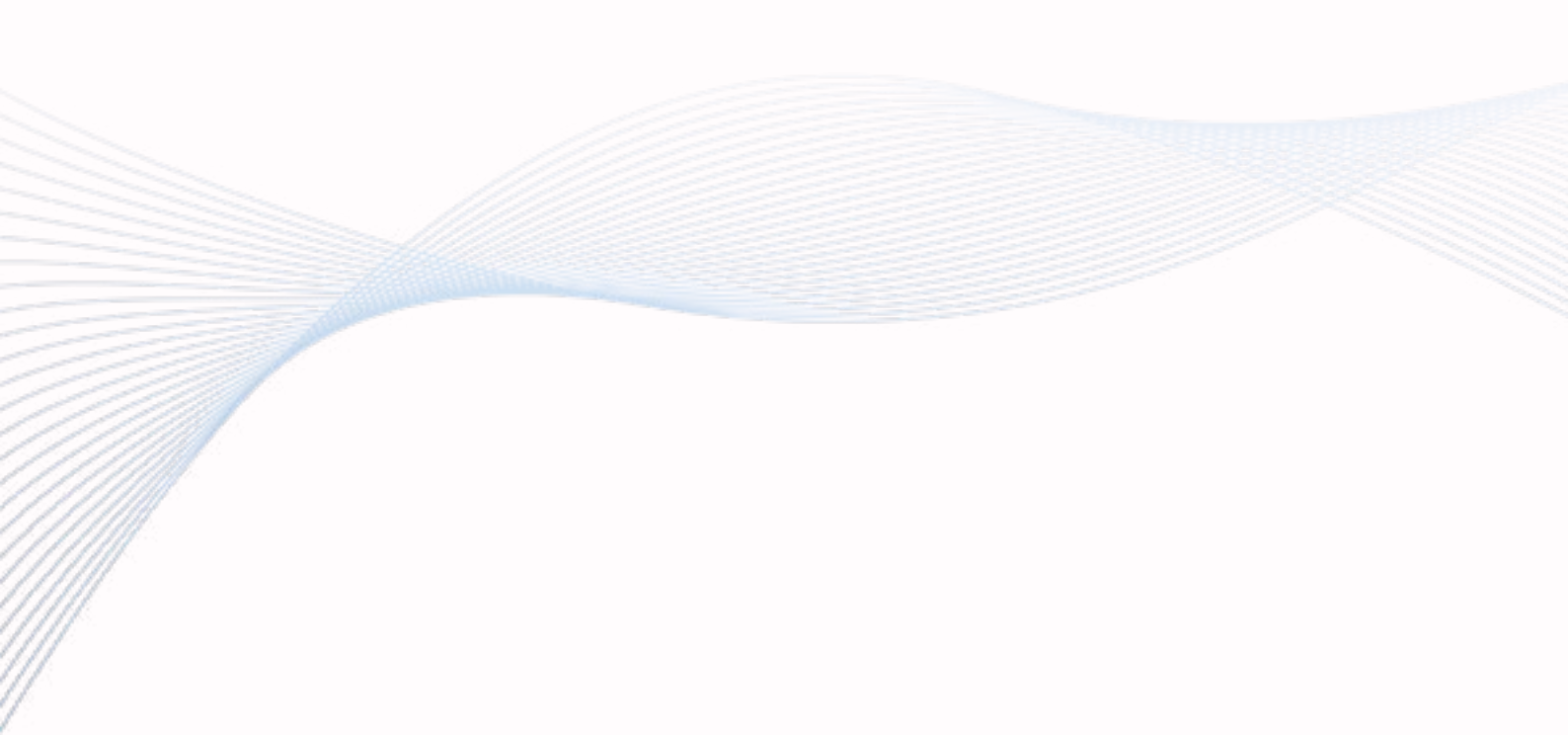
Os litixios marítimos no mar do sur de China, as tensións ao redor de Taiwan, o conflito sobre Caxemira ou as disputas fronteirizas entre India e China introducen elementos de inestabilidade rexional, que se suman a ameazas como o desenvolvemento de armas e vectores nucleares na República Popular Democrática de Corea ou a expansión do terrorismo transnacional de carácter xihadista.

Países como India e China ocupan cada vez maior espazo nos asuntos internacionais. Doutra banda, iniciativas rexionais como o Acordo de Asociación Económica Integral Rexional amplifican a influencia da rexión na economía mundial.

O ascenso de China como potencia global proxéctase a través da súa nova ruta da seda, o seu dominio tecnolóxico e unha crecente presenza investidora en América Latina e África, así como en países europeos. Na súa relación con Pequín, a Unión Europea combina elementos de rivalidade sistémica, áreas de competición e retos globais comúns, como o cambio climático ou a non proliferación de armas nucleares, que requiren cooperación.

A situación en Afganistán tras a retirada de Estados Unidos podería ter un impacto xeopolítico significativo coa posible reconfiguración das relacións tanto a nivel global como rexional. A potencial deterioración da situación humanitaria e de dereitos humanos presenta un desafío adicional. Ademais, para a seguridade de Europa será especialmente importante evitar que o país volva converterse nun santuario para terroristas e un foco de crime organizado.

España apoia as iniciativas de reforzo da cooperación na rexión en áreas como a conectividade e a seguridade marítima, así como a acción concertada fronte a desafíos de dimensión global, como o cambio climático e a saúde, e o impulso das relacións comerciais. Ademais, profundará as relacións con aqueles países da rexión cos que comparte valores e intereses.

ESN 2021

A decorative blue wavy line that starts from the top left, curves down and to the right, and then curves back up and to the right, ending near the bottom right. It has a subtle gradient and a fine, textured pattern.

3

Riscos e Ameazas

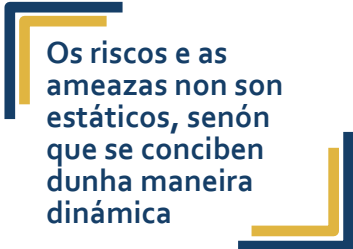
Capítulo 3

RISCOS E AMEAZAS

O terceiro capítulo da Estratexia de Seguridade Nacional describe un mapa dos riscos e ameazas á Seguridade Nacional cun enfoque que pon de relevo o seu dinamismo e interdependencia, nunha contorna de seguridade onde as estratexias híbridas gañan protagonismo.

O panorama actual de seguridade é máis incerto que en anos anteriores. A crise da COVID-19 intensificou as tendencias globais de fondo e acelerou o ritmo de transformación.

A superficie de confrontación xeopolítica atopa áreas de intersección coa tecnoloxía e a economía, debuxando así un mapa de riscos máis complexos e moi interrelacionados. Adicionalmente, ameazas derivadas do uso de tecnoloxías de nova xeración, como a Intelixencia Artificial ou o acceso ao espazo ultraterrestre, engaden complexidade e dificultan a protección dos dereitos individuais ante un eventual uso malicioso.

Os riscos e as ameazas non son estáticos, senón que se conciben dunha maneira dinámica

Nesta Estratexia, os factores que afectan á Seguridade Nacional expóñense como elementos dun continuo que reflicte unha gradación progresiva en función do seu grao de probabilidade e impacto. Así, os riscos e as ameazas non son estáticos, senón que se conciben dunha maneira dinámica.

Ademais, preséntase un mapa de riscos con dúas características diferenciais con respecto a modelos anteriores. Por unha banda, subliñase o papel primordial da tecnoloxía na maioría das ameazas e a prominencia das estratexias híbridas e, por outro, acentúanse as interconexións entre os distintos riscos e ameazas. Desta forma, a interrelación entre eles pode producir efectos en fervenza, como ocorreu coa crise xerada pola pandemia.

Con esta formulación, é importante contar coas capacidades necesarias para responder a unha amálgama de riscos e ameazas, en lugar de prepararse soamente para unha posible repetición dunha crise similar á xa experimentada.

RISCOS E AMEAZAS Á SEGURIDADE NACIONAL

- Tensión estratéxica e rexional
- Terrorismo e radicalización violenta
- Epidemias e pandemias
- Ameazas ás Infraestruturas Críticas
- Emerxencias e catástrofes
- Espionaxe e inxerencias desde as exterior
- Campañas de desinformación
- Vulnerabilidade do ciberespazo
- Vulnerabilidade do espazo marítimo
- Vulnerabilidade aeroespacial
- Inestabilidade económica e financeira
- Crime organizado e delincuencia grave
- Fluxos migratorios irregulares
- Vulnerabilidade enerxética
- Proliferación de armas de destrución masiva
- Efectos do cambio climático e da degradación do medio natural

O tamaño do círculo dá indicación do grao de correspondencia de cada risco e ameaza coa dimensión tecnolóxica e coas **estratexias híbridas**

Figura 3.1. Riscos e Ameazas á Seguridade Nacional

○ Riscos e ameaças interconectados

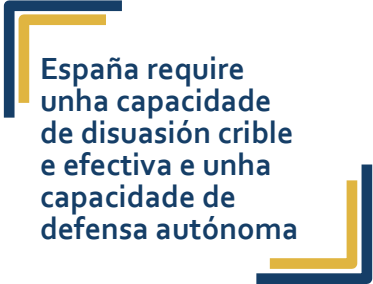
○ Predomínio do vector tecnológico

○ Estratexias híbridas

TENSIÓN ESTRATÉXICA E REXIONAL

No contexto de seguridade actual, caracterizado por un retroceso do multilateralismo, un aumento da asertividade de certos actores e un incremento da competición estratéxica entre Estados, o risco de que se produzan tensións con impacto directo sobre os intereses nacionais e mesmo sobre a propia soberanía, constitúe unha seria ameaza para a Seguridade Nacional, cuxa máxima expresión podería chegar a adoptar a forma de conflito armado.

Esta situación vese agravada pola fragilidade e baleiros institucionais nalgúns rexións próximas, cuxos conflitos internos poden, igualmente, afectar os intereses de España. Estes escenarios de inestabilidade, se non son contidos a tempo, poden tensar aínda máis as relacións internacionais, elevando o risco de conflitos entre Estados a nivel rexional.

**España require
unha capacidade
de disuasión críble
e efectiva e unha
capacidade de
defensa autónoma**

Neste clima de crecente tensión internacional, onde determinados actores se rearmen para fortalecer as súas aspiracións estratéxicas, España require unha capacidade de disuasión críble e efectiva e unha capacidade de defensa autónoma, fronte a diferentes formas de agresión: desde as estratexias híbridas ata o conflito convencional. España debe, ademais, seguir sendo un socio comprometido e fiable da Unión Europea, a OTAN, as Nacións Unidas e outros marcos multinacionais de seguridade e defensa.

Neste contexto e debido á natureza cambiante dos conflitos, os tradicionais dominios terrestre, naval e aéreo, ven agora complementados pola aparición de novos espazos de competición, como o ciberespazo e o espazo ultraterrestre, que obrigan a incorporar novas formas de actuación, así como tecnoloxías de última xeración para manter unha capacidade de enfrontamento actualizada e moderna.

TERRORISMO E RADICALIZACIÓN VIOLENTA

A polarización e a crise económica contribuíron a un incremento na actividade dos extremismos violentos.

Os medios utilizados polos grupos terroristas son cada vez máis variados e os ataques físicos están acompañados de campañas propagandísticas que alimentan ideoloxías radicais violentas.

Nesta ameaza cobra especial relevancia o terrorismo xihadista, coa súa presenza tanto en distintos países europeos, como no Sahel, Magreb e Oriente Medio, desde onde se proxecta a ameaza terrorista sobre España. Existe ademais o risco de ataque sobre individuos e intereses nacionais nestas rexións.

Dentro das fronteiras de España, a principal ameaza provén de individuos que naceron ou creceron en países occidentais que, tras ser radicalizados, atacan na súa propia área de residencia. Igualmente relevante é a ameaza derivada dos procesos de radicalización en prisións.

Ademais, o posible retorno de persoas desprazadas a zonas de conflito para apoiar aos grupos terroristas constitúe un risco significativo. Por iso, é necesario fortalecer a cooperación e colaboración en materia antiterrorista e xudicial, non só entre os Estados membros da Unión Europea, senón tamén con terceiros países, baixo un enfoque multidisciplinar.

EPIDEMIAS E PANDEMIAS

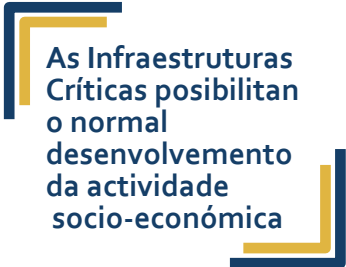
A crise desencadeada pola COVID-19, ademais de cobrarse a vida de millóns de persoas no mundo, tivo importantes consecuencias sociais e económicas, cun impacto desigual que agudizou as brechas existentes entre países, sociedades e cidadáns.

As dificultades experimentadas polos organismos internacionais para a toma de decisións e as tensións xurdidas en relación coa produción e distribución de material sanitario, fármacos ou vacinas dirixidos a combater a enfermidade contribuíron a

intensificar friccións xeopolíticas existentes e, en determinados casos, a dificultar a cooperación internacional.

Un aspecto crucial que se puxo de manifesto é a fragilidade das cadeas de subministración global de determinados recursos estratéxicos e a necesidade de diminuír o grao de dependencia do exterior de recursos esenciais para garantir a súa accesibilidade en todo momento.

AMENAZAS ÁS INFRAESTRUCTURAS CRÍTICAS

As Infraestruturas Críticas posibilitan o normal desenvolvemento da actividade socio-económica

As Infraestruturas Críticas posibilitan o normal desenvolvemento da actividade socio-económica e son obxectivo de ameazas, tanto físicas como dixitais, que poderían levar a unha interrupción ou negación de servizos.

A progresiva dixitalización e a adopción de novas tecnoloxías por parte dos operadores críticos e operadores de servizos esenciais podería aumentar o risco de sufrir brechas de seguridade, que permitirían acceder ao control dos sistemas que operan as Infraestruturas Críticas e poñer en perigo a continuidade dos servizos que provén.

Outro risco para considerar é a potencial perda de control sobre a capacidade de decisión estratéxica por mor de investimentos por actores, estatais ou non estatais, con intereses non necesariamente aliñados coa Seguridade Nacional.

EMERGXENCIAS Y CATÁSTROFES

A seguridade das persoas e os bens vese afectada por distintos tipos de emerxencias e catástrofes orixinadas por causas naturais ou derivadas da acción humana accidental ou intencionada.

Factores que aumentan o risco de emerxencias e catástrofes son tanto o despoboamento rural como a masificación dalgunhas cidades, a degradación do ecosistema agravada polos efectos do cambio climático ou o incremento na magnitude e frecuencia dalgúns fenómenos meteorolóxicos adversos.

Neste contexto, identifícanse como principais riscos as inundacións, os incendios forestais, os terremotos e maremotos, os riscos volcánicos, os fenómenos meteorolóxicos adversos, os accidentes en instalacións ou durante procesos nos que se utilicen ou almacenen substancias perigosas, o transporte de mercadorías perigosas por estrada e ferrocarril, os accidentes catastróficos no marco do transporte de viaxeiros e os riscos nucleares, radiolóxicos e biolóxicos.

ESPIONAXE E INXERENCIAS DESDE O EXTERIOR

O incremento da competitividade e da tensión no escenario internacional ha suposto un aumento das inxerencias desde o exterior que España debe confrontar. Entre as ferramentas máis eficaces dalgúns países que aspiran a expandir a súa influencia internacional destacan as actividades de espionaxe.

A pertenza de España a organizacións como a Unión Europea e a OTAN, fan do país un obxectivo atractivo. Con todo, os obxectivos dos Servizos de Intelixencia hostís non se limitan ás institucións e á información do Goberno de España, tamén afectan a outros sectores, por exemplo á industria de defensa, as Infraestruturas Críticas ou a investigación científica e tecnolóxica, así como a outros ámbitos do sector privado. Estas actividades non só son críticas para a Seguridade Nacional, senón que poden atentar contra a competitividade económica e a propiedade intelectual, especialmente no que respecta a os sectores estratéxicos e ao campo da ciencia e a investigación.

Así mesmo, son destacables os esforzos dalgúns actores estranxeiros por influír sobre os seus nacionais asentados en España, afectando os dereitos e liberdades dos cidadáns e, potencialmente, á estabilidade social.

Noutras ocasións, as actuacións dos Servizos de Intelixencia estranxeiros non teñen como obxectivo intereses españois ou aliados, senón que utilizan o territorio

español como base das súas operacións noutros países, podendo atentar contra a soberanía nacional.

Tanto as actividades de intelixencia clásicas como o ciberespionaxe son unha importante ameaza en si mesmos. Pero, ademais, hai que considerar que as actividades dos Servizos de Intelixencia hostís poden formar parte das chamadas estratexias híbridas. Dentro destas estratexias, as actividades de espionaxe poden chegar a ser un elemento destacable e potencian a ameaza que supoñen para a Seguridade Nacional.

CAMPAÑAS DE DESINFORMACIÓN

As campañas de desinformación teñen clara repercusión na Seguridade Nacional e deben diferenciarse doutros factores como a información falsa — *fake news*— ou información errónea — *misinformation*—. De feito, as campañas de desinformación non conteñen necesariamente noticias falsas, senón que pretenden distorcer a realidade mediante contido manipulado.

Neste sentido, o ámbito cognitivo é un espazo máis no que exercer influencia, que se suma aos tradicionais ámbitos físicos: terrestre, marítimo e aéreo. Os elementos que si son inherentes a unha campaña de desinformación son a vontade de xerar confusión e socavar a cohesión social; o uso coordinado de distintos medios para a creación e difusión de contidos dirixidos a audiencias amplas; e a intención maliciosa con fins de desprestixio ou influencia sobre o obxectivo do ataque. Así, as campañas de desinformación supoñen unha grave ameaza para os procesos electorais.

Polo seu potencial perigo, cabe sinalar as estratexias de desinformación de actores estranxeiros, tanto estatais como non estatais, que desenvolven aparellos de propaganda coa intención de polarizar á sociedade e minar a súa confianza nas institucións.

VULNERABILIDADE DO CIBERESPAZO

Distínguense dúas tipoloxías xerais de ameazas no ciberespazo. Por unha banda, os ciberataques, entendidos como accións disruptivas que actúan contra sistemas e elementos tecnolóxicos. Exemplos diso son os ataques de *ransomware* (secuestro de datos) ou a denegación de servizos, entre outros. E, doutra banda, o uso do ciberespazo para realizar actividades ilícitas, como o cibercrime, o ciberespionaxe, o financiamento do terrorismo ou o fomento da radicalización.

A crecente exposición dixital amplía a superficie de exposición a ciberataques de cidadáns, empresas e administracións.. Entre as dinámicasque marcan un maior uso das redes dixitais atópase o aumento do teletraballo. Ademais, no contexto da cuarta revolución industrial, o despregamento das redes 5G multiplicará a

Xerarse un aumento da vulnerabilidade ante ciberataques en aparellos conectados á rede

capilaridade das redes e con iso aumentará de maneira significativa o seu uso, non só polos usuarios senon no segmento Internet das Cousas e as comunicacións máquina-a-máquina. Consecuentemente, xerarse un aumento da vulnerabilidade ante ciberataques en aparellos conectados á rede e servizos como o vehículo autónomo ou as redes intelixentes.

Así mesmo, na denominada sociedade virtual, o dato constitúe un novo ámbito de poder que afecta tanto á relación entre Estados como entre o sector público e o privado, ao ser as compañías tecnolóxicas as que posúen un maior acceso aos datos. A seguridade da información afecta o cidadán de forma directa. A regulación, protección e garantía do uso adecuado dos datos e as redes polas que transitan é un aspecto clave da Seguridade Nacional, con impacto directo sobre a privacidade persoal.

Tecnoloxías como a Intelixencia Artificial e o big data subxacen cada vez máis en ámbitos como o sanitario, o de transportes, o enerxético, o empresarial, o financeiro, o educativo e o militar. A capacidade de procesamento de grandes cantidades de datos preséntase como unha característica avanzada para a consecución dos obxectivos desexados. O seu potencial de transformación e aplicación en procesos de análises de riscos e de alerta temperá é cada vez maior. Pero o desenvolvemento destas tecnoloxías tamén xera interrogantes relacionados coa seguridade. A aplicación de algoritmos para a toma automática de decisións

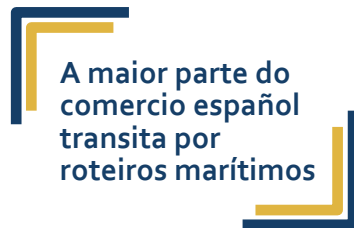
require un marco de protección da privacidade e a non-discriminación. O emprego de sistemas autónomos tamén ten implicacións éticas que requiren mecanismos de control e parámetros que garantan o respecto aos dereitos humanos.

No medio-longo prazo, o salto tecnolóxico que supón a computación cuántica permitirá usos difíciles de prever hoxe en día en materia de comunicacións seguras, cifrado e descifrado e sistemas de vixilancia avanzados, entre outros.

VULNERABILIDAD DO ESPAZO MARÍTIMO

O espazo marítimo é considerado un dos espazos comúns globais, espazos de conectividade de fluxos, información, persoas, servizos e bens, cuxa interrupción ou obstaculización pode ter un impacto económico severo.

Para España, país de condición marítima, é esencial manter a seguridade nos espazos marítimos, así como asegurar o funcionamento das Infraestruturas Críticas situadas no litoral e no mar, como os portos e tubaxes submarinas e, especialmente, os cables submarinos, polos que circula a práctica totalidade do tráfico de datos. Do seu bo uso e estado depende, en gran medida, a economía, xa que os recursos enerxéticos e a maior parte do comercio español transita por roteiros marítimos.

A piratería e o roubo a man armada no mar atentan contra a navegación segura polas principais roteiros de tráfico marítimo e contra a frota pesqueira de pavillón nacional, principalmente na conca somalí, o golfo de Adén e o golfo de Guinea.

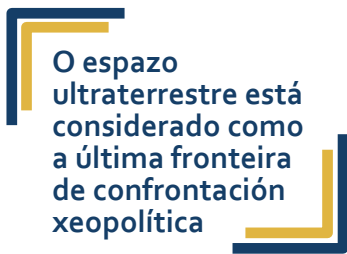
Ademais, os tráfico ilícitos, a explotación ilegal dos recursos mariños e os actos contra o patrimonio arqueolóxico subacuático son fenómenos prexudiciais para o sector marítimo.

VULNERABILIDADE AEROESPACIAL

O sector aeronáutico é de alta importancia estratéxica. Calquera disrupción que afecte as aeronaves, os aeroportos ou as instalacións en terra, en especial un ataque terrorista, tería un impacto de magnitude e transcendencia económica considerables.

A alta conectividade aérea entre países e continentes é, así mesmo, unha das causas da rápida propagación de enfermidades infecciosas a nivel internacional.

Unha das tendencias preocupantes é a proliferación do uso ilícito de vehículos aéreos non tripulados, que poden paralizar o uso de aeroportos ou infraestruturas críticas, e son ademais potenciais armas para sabotaxes ou accións terroristas.

O espazo ultraterrestre está considerado como a última fronteira de confrontación xeopolítica

O espazo ultraterrestre está considerado como a última fronteira de confrontación xeopolítica. Este espazo común global converteuse nun dominio de explotación comercial intensiva, coa proliferación de constelacións de satélites e lanzadores comerciais. Con todo, algúns operadores, no radicados na Unión Europea, está no camiño de alcanzar unha posición de dominancia tal dos mercados que podería poñer en risco tanto o acceso ao espazo (lanzamentos)

como a determinados servizos espaciais. Neste sentido, as novas constelacións de satélites poden facer insostible o modelo de cooperación público-privada español en comunicacións gobernamentais e observación da Terra.

Ademais, a falta de normativa legal facilita a actividade irregular no espazo ultraterrestre e dificulta a protección de activos estratéxicos, como as comunicacións vía satélite, os sistemas de posicionamento e tempo ou os satélites de observación terrestre. Doutra banda, a seguridade dos sistemas espaciais verase seriamente afectada polo incremento dos refugalloos espaciais e a carencia dun sistema de xestión do tráfico espacial global.

INESTABILIDADE ECONÓMICA Y FINANCIERA

A pandemia da COVID-19 xerou o maior esborralle do Produto Interior Bruto desde a Segunda Guerra Mundial, o que causou unha nova crise económica con consecuencias aínda incertas en clave social. Aínda que o impacto económico sexa fundamentalmente transitorio e estea seguido de taxas de crecemento relativamente elevadas, causou un aumento da situación de inestabilidade e desigualdade económica.

Entre os factores que poden contribuír á inestabilidade económica e financeira inclúense os desequilibrios nas vías de financiamento da Facenda Pública; a inestabilidade financeira internacional; a fraude, a evasión e a planificación fiscal; a corrupción; o branqueo de capitais e o uso indebido dos fondos procedentes de subvencións e contratos públicos. Estes factores socavan a seguridade económica e provocan desafección social das institucións gobernamentais.

CRIME ORGANIZADO E DELINCUENCIA GRAVE

O crime organizado é unha ameaza á seguridade que se caracteriza pola súa finalidade esencialmente económica, o seu efecto horadador sobre a institucións políticas e sociais, o seu carácter transnacional e a súa opacidade.

Os grupos delituosos e as organizacións criminais camuflan as súas operacións ilegais con negocios lícitos e apóianse cada vez máis en tecnoloxías dixitais, como as crypto-moedas e a Internet escura.

Ademais da súa dimensión económica, o crime organizado ten un relevante potencial desestabilizador. As súas estruturas adáptanse á contorna xeoestratéxica e repercuten na gobernanza, a paz social e o normal funcionamento das institucións.

En canto á delincuencia grave, actividades como a explotación de menores ou a trata con fins de explotación sexual diríxense cara aos colectivos vulnerables e violan gravemente os dereitos humanos. O contrabando, o cibercrimen, o tráfico de drogas, de armas e de especies silvestres e a corrupción son ameazas tanxibles para a Seguridade Nacional.

La convergencia entre grupos terroristas y redes de crimen organizado va en aumento. Los modelos de organización cada vez más descentralizada de estos actores delictivos favorecen su cooperación y facilitan la financiación terrorista.

FLUXOS MIGRATORIOS IRREGULARES

O fenómeno da migración contemporánea –global, complexo e multidimensional– tende a difuminar as distincións tradicionais entre países de orixe, destino e tránsito. Os factores económicos, sociais e ambientais, así como a inestabilidade política, a pobreza e os conflitos, seguirán influíndo nas tendencias migratorias mundiais. Así mesmo, a multiplicación das opcións de comunicación e desprazamento favorecen unha nova era de mobilidade humana. Xunto a oportunidades, os movementos migratorios seguirán xerando retos –incluídos os de carácter securitario en sentido amplo– que hai que xestionar.

O desenvolvemento tanto nos países de orixe como nos receptores de migrantes, vese crebado polas actividades ilícitas de organizacións criminais dedicadas ao tráfico e trata de persoas, que proliferan ao redor dos movementos migratorios e cuxas actividades conlevan graves vulneracións de dereitos humanos.

España, pola súa posición xeoestratéxica, está especialmente exposta ao desafío que supón o esperado aumento dos fluxos migratorios cara a Europa nos próximos anos. Na súa condición de fronteira exterior da Unión Europea, España afronta a xestión dos fluxos migratorios irregulares como un importante reto que require unha política migratoria común, baseada no xusto equilibrio entre solidariedade e responsabilidade compartida entre Estados. Os riscos derivados da inmigración irregular afectan directamente á continuidade do espazo Schengen.

VULNERABILIDADE ENERXÉTICA

O proceso de transformación do sector enerxético comporta novos riscos asociados a un modelo de xeración verde. A dispoñibilidade de novas materias primas, as novas tecnoloxías de almacenamento ou a xeración distribuída baseada en enerxías renovables, o autoconsumo e a eficiencia son todos elementos a ter en conta na ecuación enerxética actual.

A incorporación de medidas orientadas a garantir a cohesión económica e territorial para paliar os efectos socioeconómicos dos cambios nas fontes de enerxía primaria, como a transición xusta, forman parte da nova visión da seguridade enerxética nesta estratexia.

Aínda que a dependencia de hidrocarburos provenientes do exterior seguirá sendo un factor de vulnerabilidade nos próximos anos, a transición cara a un novo modelo enerxético economicamente sostible e respectuoso co medioambiente é o principal desafío dun sector clave para a economía e a seguridade, onde o cambio climático é considerado como un risco sistémico a nivel global.

PROLIFERACIÓN DE ARMAS DE DESTRUCCIÓN MASIVA

A modernización e o aumento do arsenal nuclear de China, India e Paquistán, xunto cos avances do programa nuclear da República Popular Democrática de Corea e o programa de enriquecemento de uranio en Irán, contribúen a deseñar unha orde nuclear cada vez máis multipolar. Este escenario podería desencadear unha nova carreira armamentística definida pola posible continuación de probas nucleares e o desenvolvemento de novas armas. A isto súmase a precariedade dos tratados vixentes para o control da proliferación de armas de destrución masiva e das súas vectores de lanzamento.

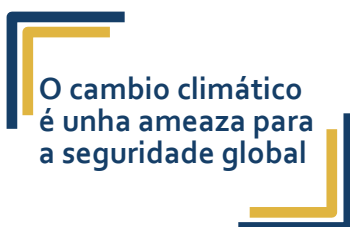
A ameaza biolóxica, entendida como o emprego deliberado de axentes patóxenos, toxinas ou elementos xenéticos ou organismos xeneticamente modificados daniños por parte de Estados, individuos, redes criminais ou organizacións terroristas, supón unha ameaza real con posibles consecuencias catastróficas.

O réxime de prohibición de armas químicas tamén se enfrenta a importantes retos, como os ataques rexistrados nos últimos anos en Siria.

Así mesmo, os riscos derivados do desvío e contrabando de materiais de dobre uso aumentan considerablemente debido á transferencia de coñecemento tecnolóxico e o movemento global de mercadorías.

EFFECTOS DO CAMBIO CLIMÁTICO E DA DEGRADACIÓN DO MEDIO NATURAL

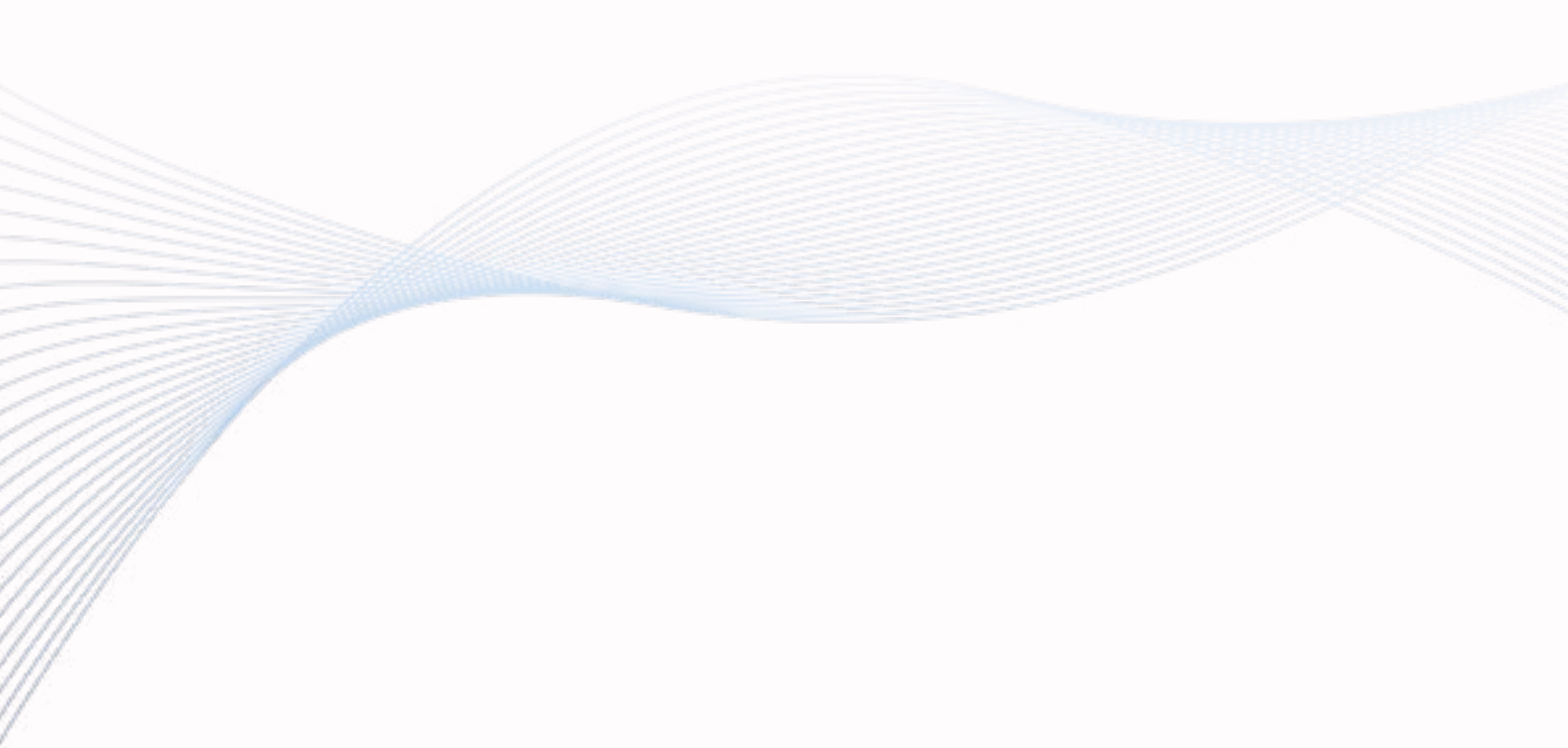
O cambio climático é unha ameaza para a seguridade global e, en Europa, especialmente para a área mediterránea. Por iso a mitigación e adaptación ao cambio climático adquiren cada vez máis urxencia.

O cambio climático potencia as ondas de calor, a redución dos recursos hídricos, a desertificación e os fenómenos meteorolóxicos adversos. Ámbitos como a seguridade enerxética e a seguridade ambiental, en particular a xestión da auga, a biodiversidade, a calidade do aire, o despoboamento de zonas agrarias ou forestais ven afectados polos efectos do cambio climático. Riscos de orixe natural relacionados con

como son as inundacións e os incendios forestais, teñen cada vez maior incidencia na seguridade, pois cada vez son máis severos e frecuentes.

A deterioración do medio ambiente, da biodiversidade e dos seus servizos ecosistémicos dificultan o acceso a recursos básicos como a auga potable, amplifican conflitos existentes e son causa de desprazamentos forzosos de persoas, ademais de xerar inseguridade alimentaria.

ESN 2021

A decorative blue wavy line that starts from the top left, curves down and to the right, and then curves back up and to the right, ending near the bottom right. It has a gradient from light blue to a slightly darker blue.

4

Un Plan Estratégico Integrado

Capítulo 4

UN PLAN ESTRATÉGICO INTEGRADO

Este capítulo establece los objetivos de la Estrategia y desarrolla un plan integrado para la Política de Seguridad Nacional con una estructura diseñada con tres ejes estratégicos: PROTEGER, PROMOVER E PARTICIPAR.

A Estrategia de Seguridad Nacional establece tres objetivos:

O **primeiro obxectivo** é avanzar no modelo de xestión de crise. Isto supón adoptar un enfoque anticipatorio e centrar a toma de decisións na análise de feitos e datos obxectivos. O Sistema de Seguridad Nacional enfocará os seus esforzos na alerta temperá, a formulación de medidas preventivas e a coordinación reforzada entre todos os entes públicos. Isto inclúe un marco de cogobernanza coas Comunidades Autónomas en cuestións onde as competencias son autonómicas ou compartidas.

Para a xestión de crise de carácter transnacional será necesario potenciar os procedementos de actuación coordinada da Unión Europea, a través de mecanismos de monitoraxe de riscos e o desenvolvemento de bases de datos conxuntas para a identificación e valoración de potenciais riscos e ameazas.

O **segundo obxectivo** é favorecer a dimensión de seguridade das capacidades tecnolóxicas e dos sectores estratégicos. Isto require incorporar aspectos de

seguridade no desenvolvemento tecnolóxico desde a súa concepción. Así mesmo, implica constantes adaptacións e actualizacións que afectan o ámbito regulatorio, aos controis de calidade e á formación.

O fomento de iniciativas e proxectos de I+D+i é fundamental para que, tanto desde os organismos públicos como desde o sector empresarial, promóvase o desenvolvemento tecnolóxico orientado a previr e a combater os riscos e as ameazas en sectores estratéxicos, como a seguridade alimentaria, a saúde ou a ciberseguridade. En particular, é necesario tomar conciencia do potencial estratéxico da Intelixencia Artificial e a importancia desta tecnoloxía como puntal da Seguridade Nacional.

O **terceiro obxectivo** é desenvolver a capacidade de prevención, disuasión, detección e resposta de España fronte a estratexias híbridas, nun contexto de seguridade no que as ameazas convencionais altérnanse co uso combinado de vectores económicos, tecnolóxicos, diplomáticos e de información, entre outros, como elementos de presión e desestabilización.

A Estratexia establece tres eixos estratéxicos sobre os que se articulan as liñas de acción (L.A.) da política de Seguridade N:

- Unha España que PROTEXE a vida das persoas e os seus dereitos e liberdades, así como a orde constitucional.
- Unha España que PROMOVE a prosperidade e o benestar dos cidadáns.
- Unha España que PARTICIPA na preservación da paz e a seguridade internacional e defende os seus intereses estratéxicos.

Gran parte das liñas de acción incorporan elementos de aliñación ou converxencia con medidas europeas e internacionais, reflexo da natureza global da maioría das ameazas á Seguridade Nacional.

A cultura de Seguridade Nacional é un complemento importante para o desenvolvemento e a consolidación da Política de Seguridade Nacional, xa que a concienciación social contribúe a fortalecer a resiliencia da sociedade e do Estado. Para iso, é necesario implementar as accións incluídas no Plan Integral de Cultura de Seguridade Nacional, a través da colaboración das administracións públicas, o sector privado e a sociedade civil, en catro ámbitos de actuación: formación; comunicación pública e divulgación; relevancia exterior; e participación activa da cidadanía e das organizacións da sociedade civil.

OBXECTIVOS E EIXOS DA ESTRATEGIA DE SEGURIDADE NACIONAL

Figura 4.1. Obxectivos e eixos estratéxicos da Política de Seguridade Nacional

EIXO 1

Unha España que protexe a vida das persoas e os seus dereitos e liberdades, así como a orde constitucional

EIXO 1

- Disuasión e Defensa
- Loita contra o terrorismo e a radicalización violenta
- Acción fronte a situacións de crises
- ContrainTELigencia, loita contra as campañas de desinformación e acción contra as inxerencias do exterior

EIXO 2

- Seguridade dos espazos comúns globais: ciberseguridade, seguridade marítima e seguridade aeroespacial
- Estabilidade económica e financeira
- Loita contra o crime organizado e a delincuencia grave
- Ordenación de fluxos migratorios
- Seguridade enerxética e transición ecolóxica

EIXO 3

- Multilateralismo reforzado
- Autonomía estratéxica europea
- Maior protagonismo da OTAN
- Preservación do medio ambiente, desenvolvemento sostible e loita contra o cambio climático

PRIMEIRO EIXO: Unha España que protexe a vida das persoas e os seus dereitos e liberdades, así como a orde constitucional

O fortalecemento das capacidades dos compoñentes fundamentais da Seguridade Nacional —a Defensa Nacional, a Acción Exterior e a Seguridade Pública, co apoio dos Servizos de Intelixencia e Información do Estado— xunto ao reforzo da Sanidade Pública, a Protección Civil e a protección das Infraestruturas Críticas son claves para facer fronte ás ameazas que afectan os valores e intereses de España e contribúen á súa cohesión territorial.

Disuasión e Defensa

A protección da soberanía nacional, a poboación e a súa liberdade require dispoñer dunhas adecuadas capacidades militares, tecnolóxicamente avanzadas, que contribúan a garantir unha disuasión crible, desde a premisa de que a diplomacia e o Dereito Internacional son os principais instrumentos para protexer os intereses nacionais.

Esta mellora das capacidades militares asociadas á disuasión e a defensa ha de ser sostible no longo prazo, o que esixe dispoñer dun marco orzamentario estable. Así mesmo, demanda unha política activa de colaboración público-privada que apoie firmemente ao sector industrial e tecnolóxico da seguridade e a defensa en España.

A adaptación ao novo escenario estratéxico require garantir capacidades que cubran todo o espectro da crise ou o conflito, desde as operacións de combate ata o apoio a autoridades civís na xestión de crise.

España contribuirá á capacidade da OTAN para desenvolver tarefas de defensa colectiva, de xestión de crise e de resposta a desastres e catástrofes, dentro dunha visión global que incorpora todos os aspectos do conflito e as operacións. Ademais, traballará para integrar os sistemas de mando e control nacionais cos internacionais, aliados, correspondentes.

PARA A DISUASIÓN E A DEFENSA

- L.A. 1. Asegurar as capacidades militares necesarias para proporcionar unha disuasión crible e unha resposta eficaz en todo o espectro da crise ou conflito, garantindo a súa sustentabilidade no tempo baixo un marco orzamentario, suficiente e estable.
- L.A. 2. Reforzar as capacidades de defensa a través da investigación, o desenvolvemento e a innovación tecnolóxica como vectores de vantaxe estratéxica.
- L.A. 3. Desenvolver o sector industrial da defensa, a seguridade e o espazo, así como as tecnoloxías duais, mediante a cooperación público-privada e o aproveitamento de sinerxias coas ferramentas existentes tanto no marco nacional como das Organizacións Internacionais de Seguridade e Defensa ás que pertence España, en particular os Fondos Europeos de Defensa e a Cooperación Estruturada Permanente da Unión Europea.

Loita contra o terrorismo e a radicalización violenta

Para reducir a vulnerabilidade da sociedade é necesario neutralizar a ameaza que representan as accións terroristas dirixidas contra os cidadáns e os intereses de España dentro e fóra das súas fronteiras e facer fronte aos procesos de radicalización que conducen ao extremismo violento.

Ademais do papel das Forzas e Corpos de Seguridade e dos Servizos de Intelixencia, a participación das Forzas Armadas en misións internacionais contra o terrorismo resulta fundamental para facer fronte a esta ameaza, así como unha actuación coordinada de todos estes actores.

Os principais vectores da ameaza e nos que se deben concentrar os esforzos son os actores solitarios, os combatentes terroristas estranxeiros, a propaganda yihadista e extremista e a radicalización nas prisións. Tamén é necesario participar en iniciativas internacionais cuxo obxectivo é impedir que determinadas zonas poidan converterse en refuxio para terroristas, ben sexa pola debilidade dos gobernos deses territorios ou pola afinidade ideolóxica destes cos grupos yihadistas.

A actuación en materia de loita contra o terrorismo estrutúrase en catro piares: previr, protexer, perseguir e preparar a resposta, que serven como base para o desenvolvemento das principais medidas contra esta ameaza. Así o establece a Estratexia Nacional contra o Terrorismo 2019, que é a principal referencia nacional nesta materia e consta de dous desenvolvementos fundamentais: o Plan Estratéxico Nacional de Prevención e Loita Contra a Radicalización Violenta 2020 e o Plan Estratéxico Nacional de Loita Contra o Financiamento do Terrorismo 2020.

En relación coa radicalización, é fundamental reforzar a colaboración cidadá, sendo prioritaria a constitución das Oficinas de Prevención nas Delegacións de Goberno e dos grupos territoriais de prevención nas Xuntas Locais de Seguridade. No caso daquelas Comunidades Autónomas que xa dispoñan de programas específicos, a coordinación levará a cabo de acordo á súa estrutura e deseño.

Doutra banda, requírese fomentar e actualizar as ferramentas para a prevención, a detección e o seguimento dos procesos de radicalización, en xeral, coa colaboración cidadá e nos centros penais, en particular, con programas de tratamento e avaliación do risco de radicalización.

Respecto a o financiamento do terrorismo, o desenvolvemento da interoperabilidade entre os sistemas existentes nas distintas institucións permitirá identificar aos

actores implicados e posibilitar a trazabilidade completa dos fondos que sexan susceptibles de empregarse con fins terroristas.

Para atallar as actividades terroristas ou de radicalización na rede e cumprir coa normativa europea, crearase a Unidade Nacional de Notificación de Contidos da internet para a monitoraxe e retirada de contidos ilícitos da internet.

Adicionalmente, débese actualizar o plan de protección e prevención antiterrorista exterior centrado na asistencia aos cidadáns ou activos españois vítimas de ataques terroristas fose de España

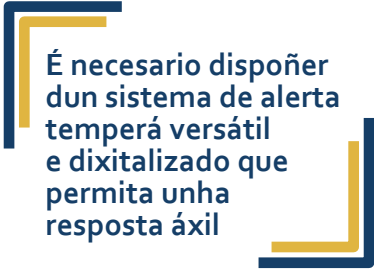
PARA A LOITA CONTRA O TERRORISMO E A RADICALIZACIÓN VIOLENTA

- L.A. 4. Desenvolver ferramentas e capacidades que reforcen a execución de investigacións no ámbito da loita contra o terrorismo por parte dos organismos implicados, así como reforzar a coordinación deses organismos.
- L.A. 5. Potenciar o desenvolvemento e implementación do Plan Estratéxico Nacional de Prevención e Loita Contra a Radicalización Violenta (PENCRAV) e do Plan Estratéxico Nacional de Loita Contra o Financiamento do Terrorismo (PENCFIT).
- L.A. 6. Incrementar a contribución española en iniciativas de ámbito internacional relativas ao contraterroismo e promover a capacitación e fortalecemento de organismos e institucións con competencias en contraterroismo en países especialmente afectados.
- L.A. 7. Potenciar as capacidades de prevención na loita contraterroista das actividades vinculadas ao terrorismo e a extremismos violentos, especialmente na internet e redes sociais.
- L.A. 8. Actualizar o plan protección e prevención antiterrorista nas súas dimensións interior e exterior.

Actuacións fronte a situacións de crises

Ante ameazas que transcendan os marcos ordinarios de resposta, a xestión de crise do Sistema de Seguridade Nacional ha de contar, en primeiro lugar, cun sistema de información para o apoio á decisión baseado na análise de indicadores que proporcione alerta temperá sobre os riscos e ameazas á Seguridade Nacional. En segundo lugar, require unha rede de comunicacións segura, que permita integrar a información e ofrecer unha resposta desde unha estrutura de mando e control nacional. En terceiro lugar, é necesario dispoñer dun catálogo actualizado de recursos humanos e materiais e de plans de preparación e disposición destes para facer fronte ás situacións de crises. Todo iso, nun marco normativo actualizado de Seguridade Nacional.

Doutra banda, a dependencia do exterior na subministración de recursos estratéxicos supón unha vulnerabilidade que se ha de paliar cunha adecuada política industrial, tanto a nivel nacional como europeo, que apoie a capacidade de produción de recursos nacionais.

É necesario dispoñer dun sistema de alerta temperá versátil e dixitalizado que permita unha resposta áxil

Entre as medidas de carácter sectorial, a loita contra as epidemias e pandemias demanda a modernización do sistema de vixilancia epidemiolóxica nacional, a partir das leccións aprendidas na xestión da pandemia da COVID-19. É necesario actualizar o sistema de vixilancia nacional de Saúde Pública para permitir unha resposta áxil e acertada.

No Sistema Nacional de Protección Civil, a consolidación de estruturas funcionais e redes de coordinación, xunto coa asignación dos recursos necesarios, contribuirán a fortalecer a xestión de emerxencias e catástrofes, de acordo co establecido no Plan Estatal Xeneral de Emerxencias de Protección Civil. Así mesmo, é importante asegurar o intercambio de información permanente e en tempo real entre o Sistema Nacional de Protección Civil e o Sistema de Seguridade Nacional en caso de catástrofe.

As Infraestruturas Críticas constitúen o eixo sobre o que se articula a resiliencia física dun país. Inclúen os sectores da saúde, enerxético, de alimentación, de transportes e a subministración de auga entre outros. O seu funcionamento é indispensable e

non permite solucións alternativas, polo que a súa perturbación ou destrución tería un grave impacto sobre os servizos esenciais

É preciso impulsar a dimensión preventiva do Sistema Nacional de Protección das Infraestruturas Críticas, con especial énfase na protección dos sistemas informáticos das Infraestruturas Críticas e operadores de servizos esenciais fronte a ciberamenazas. Neste sentido, a colaboración público-privada e o I+D+i para robustecer a resiliencia fronte a ciberataques é clave.

As Cidades Autónomas de Ceuta e Melilla, pola súa localización xeográfica no continente africano e pola especificidade da súa fronteira española e europea, requiren dunha especial atención por parte da Administración Xeral do Estado para garantir a seguridade e o benestar dos seus cidadáns.

PARA FACER FRONTE A SITUACIÓNS DE CRISES

- L.A. 9. Desenvolver o modelo de xestión integral de crise no Sistema de Seguridade Nacional a través da elaboración dun regulamento de xestión de crise; a implantación dun sistema de alerta temperá baseado en indicadores; a creación dun catálogo de recursos e de plans de preparación e disposición de recursos; e o deseño dun Plan de exercicios de preparación no marco da Seguridade Nacional.
- L.A. 10. Crear a Reserva Estratéxica baseada en capacidades nacionais de produción industrial cunha tripla orientación:
- a) Identificar os recursos industriais esenciais das diferentes Administracións Públicas e do sector privado correspondentes aos seus respectivos ámbitos competenciais.
 - b) Garantir a subministración daqueles bens e servizos que sexan considerados como de primeira necesidade e carácter estratéxico.
 - c) Salvagardar a base industrial que fornece recursos de primeira necesidade e carácter estratéxico, como puidesen ser compoñentes electrónicos, materiais estratéxicos, maquinaria de alta tecnoloxía, aeronáutica, semiconductores, química esencial, equipos agrarios avanzados, tecnoloxía da comunicación ou equipos sanitarios, entre outros.
- L.A. 11. Modernizar o sistema de vixilancia nacional de Saúde Pública a través da renovación das tecnoloxías sanitarias e os sistemas de información. A Estratexia Dixital do Servizo Nacional de Saúde incluírá medidas para mellorar a prevención, o diagnóstico, a vixilancia e a xestión da saúde nun marco de cogobernanza coas Comunidades Autónomas.
- L.A. 12. Elaborar un Plan Integral de Seguridade para Ceuta e Melilla.

ContrainTELIXencia, loita contra as campañas de desinformación e acción fronte ás inxerencias do exterior

Para protexer os intereses de España débese previr, detectar e neutralizar as agresións encubertas procedentes do exterior, cuxo obxectivo é obter información sensible de forma ilegal para atacar a imaxe internacional de España ou realizar accións de inxerencia.

Isto inclúe reforzar e integrar as capacidades dos Servizos de Intelixencia para facer fronte ás operacións no ciberespazo e á espionaxe, ameazas que cada vez cobran maior relevancia pola súa capacidade de desestabilizar as institucións do Estado e polo seu impacto sobre a vida e liberdade dos cidadáns. Para iso, resulta necesario que os Servizos de Intelixencia españois mantéñanse ao nivel dos máis relevantes da Unión Europea. Neste sentido, potenciaranse as súas capacidades humanas e tecnolóxicas, de maneira que se sigan aproveitando as vantaxes vinculadas a unha adecuada xestión e tratamento do dato, como a Intelixencia Artificial a computación cuántica ou a nube. Ademais, velarase pola adecuada actualización lexislativa para garantir tanto os dereitos dos cidadáns españois, como a capacidade dos Servizos de actuar na súa defensa.

A protección do patrimonio científico e tecnolóxico requirirá un esforzo adicional por parte do Centro Nacional de Intelixencia (CNI), do Centro Criptolóxico Nacional (CCN) e da Oficina Nacional de Seguridade (ONS). Neste sentido, será esencial un crecente esforzo nas actividades de sensibilización fronte ás actuacións de Servizos de Intelixencia hostís no ámbito da industria nacional e dos sectores estratéxicos. Así mesmo, o reforzo da ONS será fundamental, en liña coa crecente importancia da protección da información clasificada como recurso esencial para a Seguridade Nacional. Medida que, á súa vez, favorecerá a participación da industria española en programas clasificados no exterior.

Doutra banda, facer fronte ás campañas de desinformación, que socavan a confianza a de os cidadáns nas institucións democráticas e conducen á polarización social, require facer un uso sistemático da detección, alerta temperá e notificación así como a coordinación da resposta, sempre en liña coas pautas e o traballo desenvolto no seo da Unión Europea. A colaboración público-privada, especialmente cos medios de comunicación e provedores de redes sociais, e a

sensibilización da cidadanía son aspectos clave á hora de detectar e facer fronte ás campañas de desinformación.

As iniciativas nacionais estarán coordinadas cos plans existentes a nivel europeo, como o Plan de Acción contra a Desinformación e o Plan de Acción para a Democracia Europea.

PARA A CONTRAINTELIXENCIA, LOITA CONTRA AS CAMPAÑAS DE DESINFORMACIÓN E ACCIÓN FRONTE ÁS INXERENCIAS DO EXTERIOR

- L.A. 13. Elaborar unha Estratexia Nacional de Loita contra as campañas de desinformación.
- L.A. 14. Incrementar as capacidades dos Servizos de Intelixencia españois fronte aos ataques dos Servizos de Intelixencia hostís, en especial no ciberespazo.
- L.A. 15. Potenciar as capacidades da Oficina Nacional de Seguridade e garantir un marco legal adecuado para a protección da información clasificada.
- L.A. 16. Reforzar a cooperación internacional en materia de contraintelixencia.

SEGUNDO EIXO: Una España que promove a prosperidade e o benestar dos cidadáns

Nun contexto marcado pola necesidade de recuperación económica, o crecemento inclusivo e a creación de emprego requiren políticas de investimento en innovación e competitividade con visión de futuro, de maneira que contribúan a reforzar a resiliencia da sociedade a longo prazo.

Seguridade dos espazos comúns globais

O normal desenvolvemento da actividade social e económica depende, en gran medida, da libre circulación de persoas, bens, servizos e ideas que se realizan a través dos espazos comúns globais: o ciberespazo, o espazo marítimo e o espazo aéreo e ultraterrestre.

Son espazos de conexión caracterizados pola súa apertura funcional, a carencia de fronteiras físicas e a súa fácil accesibilidade. Doutra banda, nos espazos comúns globais resulta difícil a atribución de calquera acción irregular ou delituosa, dada a súa extensión, a súa débil regulación e a ausencia de soberanía.

Ciberespazo

En termos de ciberseguridad, requírese garantir o uso seguro e fiable do ciberespazo, para protexer os dereitos e as liberdades dos cidadáns e promover o progreso socio económico. Para iso é importante incrementar as capacidades (tecnolóxicas, humanas e económicas) da ciberseguridad nacional dirixidas á prevención, detección, resposta, recuperación, investigación e defensa activa.

A Carta de Dereitos Dixitais supón un paso adiante na protección dos dereitos da cidadanía na contorna virtual actual. Isto inclúe o recoñecemento do dereito á igualdade nos ámbitos dixitais, a non discriminación e a non exclusión.

Na Administración pública, é ineludible avanzar no modelo de gobernanza da ciberseguridad nacional, sobre a base dunha maior eficiencia nos recursos e a integración das capacidades nacionais. Neste sentido, o Centro de Operacións de Ciberseguridad permitirá, mediante a prestación de servizos horizontais, aumentar

as capacidades de vixilancia, detección e resposta ante ciberataques contra a Administración Xeral do Estado e os seus organismos públicos, así como contra as administracións autonómicas e locais. Un aspecto relevante será o desenvolvemento das infraestruturas de ciberseguridad nas Comunidades e Cidades Autónomas.

Prioridades adicionais son a creación dun sistema de observación e medición da situación da ciberseguridad nacional e a posta en marcha dunha plataforma nacional de notificación e seguimento de ciberincidentes que permita medir o intercambio de información entre organismos públicos e privados en tempo real.

Doutra banda, será preciso implementar os novos requirimentos previstos no marco da Unión Europea na Estratexia de Ciberseguridad da UE para a Era Dixital e na adecuación das novas propostas normativas, que han de incluír a lexislación necesaria para a protección das redes e sistemas.

Espazo marítimo

La Estrategia de Seguridad Marítima promueve un enfoque integral que potencie la A Estratexia de Seguridade Marítima promove un enfoque integral que potencie a actuación coordinada e cooperativa das diferentes Administracións; a adopción de medidas para fortalecer a capacidade de actuación do Estado na mar e no seu litoral; o impulso da colaboración co sector privado; e, por último, o fomento da cooperación internacional, en particular a través da aplicación das iniciativas da Organización Marítima Internacional, a Estratexia de Seguridade Marítima da Unión Europea e a Estratexia Marítima da OTAN.

Unha das prioridades no ámbito marítimo é a seguridade da frota mercante e pesqueira española en augas xurisdicionais e internacionais.

Ademais, no marco da Seguridade Nacional, é indispensable unha planificación preventiva que proporcione respostas efectivas ante situacións de complexidade que requiran unha actuación concertada dos diversos organismos implicados no dominio marítimo. Isto supón introducir tecnoloxías de Intelixencia Artificial en sistemas, plataformas e sensores de vixilancia marítima para a modernización das capacidades marítimas.

Espazo aéreo e ultraterrestre

É esencial garantir a seguridade do espazo aéreo e ultraterrestre nun marco compartido e orientado a previr os riscos e ameazas que se desenvolven neles, así como neutralizar as súas consecuencias, conforme aos principios de eficiencia e máxima coordinación, tanto no emprego das capacidades de análise e avaliación como nas de resposta aos riscos e as ameazas.

A seguridade fronte á ameaza de vehículos aéreos non tripulados precisa de accións urxentes, dada a súa proliferación.

O sector espacial é clave para a Seguridade Nacional polos servizos que proporciona. É preciso desenvolver unha política de seguridade no espazo ultraterrestre baseada na cooperación internacional, que teña como eixo a colaboración entre todos os actores implicados. Neste sentido, España debe incorporarse a todas aquelas iniciativas internacionais orientadas a preservar o uso pacífico do espazo ultraterrestre, con especial atención aos programas espaciais da Unión Europea.

Tendo en conta a evolución acelerada do sector, debe alcanzarse unha repartición eficaz e eficiente de competencias espaciais entre os diversos organismos involucrados. A creación dunha Axencia Espacial Española contribuirá a ordenar as competencias e establecer unha política nacional que sirva de guía, tanto ao sector público como ao privado. Así, poderase maximizar o rendemento dos investimentos, fomentar espazos de colaboración públicos e privados, facilitar o uso dual das capacidades espaciais e potenciar o sector da industria espacial nacional de forma clara e coherente. Ademais, a Axencia representará internacionalmente a España no sector espacial.

PARA A SEGURIDADE DOS ESPAZOS COMÚNS GLOBAIS

No ciberespacio:

L.A. 17. Avanzar na integración do modelo de goberno da ciberseguridade no marco do Sistema Nacional de Seguridade.

No espazo marítimo:

L.A. 18. Elaborar escenarios de risco e plans de elaboración e resposta para aquelas situacións que se consideren de especial interese para a Seguridade Nacional en materia de seguridade marítima.

No espazo aéreo e ultraterrestre:

L.A. 19. Crear a Axencia Espacial Española, cun compoñente dedicado á Seguridade Nacional, para dirixir o esforzo en materia espacial, coordinar eficientemente os diferentes organismos nacionais con competencias no sector espacial e unificar a colaboración e coordinación internacional.

Estabilidade económica e financeira

Un contexto económico xusto, estable e seguro é condición necesaria para o progreso e favorece a creación de emprego, así como a competitividade das empresas e industrias españolas..

A estratexia económica para afrontar a crise derivada da pandemia recóllese no Plan de Recuperación, Transformación e Resiliencia. Este Plan traza a folla de ruta para a modernización da economía española, a recuperación do crecemento económico e a creación de emprego tras a crise da COVID-19, así como para dar resposta aos retos da próxima década.

As medidas que se adopten deberán ir acompañadas dunha política fiscal robusta e progresiva de acordo co principio de estabilidade orzamentaria e sustentabilidade financeira e que promova medidas contra a evasión fiscal, o branqueo de capitais e a corrupción..

Así mesmo, para implantar unha política preventiva e prever posibles crises, é importante realizar un seguimento dos riscos sistémicos e publicar alertas sobre aspectos que poidan afectar á estabilidade financeira.

Por outra banda, a sustentabilidade do crecemento económico a medio prazo esixe impulsar a modernización e produtividade do ecosistema industrial español. Este aspecto tamén ten sentido en relación a determinados activos estratéxicos para a Seguridade Nacional que son obxecto de investimento estranxeiro directo. A tecnoloxía, a saúde, o sector aeroespacial ou as enerxías renovables, este último ámbito no que España ocupa unha posición de liderado, son sectores industriais estratéxicos para a seguridade. Deben impulsarse, desde unha economía aberta, en consonancia co marco normativo europeo e o mecanismo de coordinación da Unión Europea, pero tamén co fin de garantir a cadea de valor, contribuíndo a unha maior autonomía estratéxica e, polo tanto, a unha maior resiliencia na situacións de crise.

PARA A ESTABILIDADE ECONÓMICA E FINANCEIRA

- L.A. 20. Promover a modernización e a produtividade do ecosistema Español Industrial, mediante o fomento da competitividade dos sectores estratéxicos clave para a Seguridade Nacional, en consonancia co establecido no Plan de Recuperación, Transformación e Resiliencia.

Loita contra o crime organizado e a delincuencia grave

As políticas públicas contra a delincuencia organizada e a delincuencia grave deben orientarse á identificación precoz da actividade delituosa, á súa efectiva prevención, persecución e represión. Para iso, debe impulsarse a actuación coordinada dos Servizos de Intelixencia, Forzas e Corpos de Seguridade, e autoridades fiscais e xudiciais. Ademais da loita directa contra a delincuencia desde as institucións públicas, hai que engadir tamén a concienciación social sobre o fenómeno da delincuencia. Neste sentido, en marzo de 2020 aprobouse o Plan Estratéxico contra a Criminalidade.

Para neutralizar a economía do crime organizado son necesarios instrumentos que melloren a intelixencia e a detección, así como novas capacidades de ciberseguridade. Para iso débese establecer un plan estratéxico que inclúa o branqueo de capitais e a recuperación e localización de activos.

O desenvolvemento dun plan contra a trata e explotación de seres humanos, especialmente mulleres e nenas, contribuirá a facer fronte ás desigualdades sociais xeradas pola delincuencia e á situación de vulnerabilidade na que se atopan determinados colectivos ante os delitos de odio.

Ademais, é fundamental establecer plans de actuación específicos contra o crime organizado en zonas xeográficas especialmente proclives á súa implantación, actuación e arraigamento, tal e como se fixo co plan do Estreito de Xibraltar.

Por outra banda, cómpre impulsar novas vías de prevención, investigación e análise da vinculación entre crime organizado e terrorismo.

PARA A LOITA CONTRA O CRIME ORGANIZADO E A DELINCUENCIA GRAVE

- L.A. 21. Elaborar un plan estratéxico de loita contra o enriquecemento ilícito das organizacións criminais e os delincuentes.
- L.A. 22. Desenvolver un plan estratéxico específico nacional contra a trata e a explotación de seres humanos.

Xestión dos fluxos migratorios

A xestión dos fluxos migratorios e a loita contra as redes de migración irregular e trata de persoas deben ser elementos de atención permanente por parte das Administracións Públicas, coa implicación do terceiro sector e da sociedade civil.

A articulación de mecanismos que melloren a eficiencia e integración de todos os esforzos e capacidades das Administracións Públicas redundará nunha maior eficiencia e coherencia na xestión migratoria.

Desde unha perspectiva integral e preventiva, a colaboración cos países de orixe e tránsito é un aspecto indispensable e insubstituíble para reducir os movementos migratorios irregulares a España. Por iso, é fundamental reforzar e incrementar os acordos de colaboración a nivel bilateral e no marco da Unión Europea, especialmente no Magreb, Sahel e África Occidental. Ademais, establecer novas rutas para a migración regular e mellorar as existentes é unha parte esencial do compromiso cos países africanos.

A vixilancia e o control de fronteiras é un elemento fundamental neste ámbito. Por unha banda, é unha responsabilidade compartida, incluídos os países de orixe e tránsito, aos que se debe axudar para incrementar as súas capacidades e medios. Por outra banda, no que se refire ás fronteiras exteriores da Unión Europea, a inmigración irregular é unha responsabilidade non só dos países fronteirizos da Unión, senón que atinxe a todos os socios europeos. Ademais das rutas marítimas e terrestres, é imprescindible atender as chegadas aéreas, tanto procedentes de África como doutros continentes, os movementos secundarios con destino ou desde España e a prolongación ilegal da estancia que derive en inmigración irregular.

Así mesmo, é importante identificar precozmente os colectivos vulnerables, así como os posibles beneficiarios de protección internacional, e mellorar os centros axeitados para a súa atención. A optimización das capacidades de salvamento e salvamento no mar, a asistencia humanitaria, a recepción e selección e tratamento dos inmigrantes ao longo do ciclo migratorio, incluídos os procesos de determinación da situación dos solicitantes de protección internacional, requiren a actualización da lexislación nacional.

A inclusión das persoas migrantes é un vector fundamental para conseguir unha sociedade máis próspera, cohesionada e resistente. Para acadar este obxectivo é fundamental mellorar a coordinación entre os tres niveis da Administración xeral do Estado e establecer políticas públicas dirixidas a erradicar calquera forma de discriminación, racismo ou xenofobia.

PARA A ORDENACIÓN DE FLUXOS MIGRATORIOS

- L.A. 23. Establecer un sistema integral e colaborativo de información a nivel da Administración Xeral do Estado, que permita coñecer en tempo oportuno a situación dos fluxos de inmigración, os recursos comprometidos na súa xestión, así como as necesidades identificadas.
- L.A. 24. Fortalecer a relación e os acordos cos países de orixe e tránsito para lograr unha migración ordenada e impedir o tráfico de seres humanos.

Seguridade enerxética e transición ecolóxica

A transición enerxética cara a un modelo máis sostible, que incorpore unha maior porcentaxe de enerxías renovables e contribúa a acadar a neutralidade climática e unha maior autonomía estratéxica, introduce novas oportunidades e retos no escenario enerxético, que se suman á necesidade de garantir a seguridade do subministro e transporte de hidrocarburos nos próximos anos.

As enerxías renovables e as infraestruturas do sistema enerxético, en particular as redes eléctricas que as transportan, teñen repercusións xeopolíticas propias. Así, as tecnoloxías asociadas á transición enerxética, as instalacións e os novos materiais, como as terras raras, cobran protagonismo fronte aos recursos máis tradicionais como o petróleo e o gas.

Os cambios na matriz enerxética supoñen a incorporación de novas tecnoloxías e, en consecuencia, a ampliación e/ou o profundamento da dependencia destas.

O novo paradigma enerxético esixe unha revisión da Estratexia Nacional de Seguridade Enerxética 2015, para unha adecuada actualización e encadramento neste marco, onde tamén hai que ter en conta o Pacto Verde Europeo e os Acordos de París de 2015.

O Plan Nacional de Adaptación ao Cambio Climático 2021-2030 é o instrumento básico de planificación para promover unha actuación coordinada e coherente entre os departamentos ministeriais, as Comunidades Autónomas e as entidades locais.

PARA A SEGURIDADE ENERXÉTICA E TRANSICIÓN ECOLÓXICA

- L.A. 25. Actualizar a Estratexia de Seguridade Enerxética Nacional para establecer obxectivos e liñas de actuación de acordo co contexto de transición ecolóxica, enerxética e económica.

TERCER EIXE: Unha España que participa na preservación da paz e seguridade internacionais e defende os seus intereses estratéxicos

España é un firme defensor do respecto e do cumprimento do Dereito Internacional. Ao mesmo tempo, recoñece a necesidade dalgunhas reformas do sistema internacional. En particular, avoga por unha revisión do sistema das Nacións Unidas, eixo central da acción multilateral concertada para a prevención de conflitos, a acción humanitaria e a consecución da paz, para lograr unha organización máis áxil e eficaz, adaptada aos retos do mundo actual.

Así mesmo, os mecanismos de gobernanza global son oportunos para xestionar bens públicos como a saúde pública, a seguridade e saúde alimentaria ou o medio ambiente.

Un enfoque preventivo e cooperativo da seguridade é o principal criterio do compromiso de España coa comunidade internacional. Ademais, España promove un enfoque integral da resolución de conflitos no exterior, baseado na cooperación multidimensional que reforce a gobernanza, a seguridade e o progreso.

España incorpora a igualdade de xénero como elemento distintivo da súa acción exterior, así como o cumprimento da Axenda Muller, Paz e Seguridade, co obxectivo de avanzar cara á igualdade real e efectiva a nivel internacional.

Multilateralismo reforzado

España é un país comprometido coa paz e a seguridade internacionais. Ningún país pode facer fronte por si só ás ameazas globais do século XXI, como a loita contra as pandemias ou os efectos do cambio climático. É necesaria unha acción concertada sobre a base dun multilateralismo máis forte con Nacións Unidas como principal referente a nivel mundial. As iniciativas dirixidas a facer da Organización Mundial da Saúde un instrumento máis eficaz forman parte da proposta española. Ademais, hai que impulsar un control de armamentos que responda ao mundo multipolar e incorpore a China.

PARA O MULTILATERALISMO REFORZADO

- L.A. 26. Promover a diplomacia preventiva e o papel de España como actor activo e comprometido na mediación dos conflitos no exterior.
- L.A. 27. Contribuír á intensificación do apoio ao réxime internacional de non proliferación de armas de destrución masiva e desarme, mediante a actualización do réxime internacional de control, exportación e verificación.
- L.A. 28. Promover a aplicación dos obxectivos do II Plan Nacional de Acción para a Muller, a Paz e a Seguridade para integrar a perspectiva de xénero e facer realidade a participación significativa das mulleres na prevención, xestión e resolución de conflitos e a consolidación da paz.

Autonomía estratéxica europea

A autonomía estratéxica implica un maior peso xeopolítico da Unión Europea no ámbito mundial, que pode servir para equilibrar as asimetrías de influencia entre grandes actores, promover unha gobernanza xusta ante retos globais como o desenvolvemento tecnolóxico, o cambio climático ou a loita contra as pandemias. e defender os seus valores e intereses.

A autonomía estratéxica transcende o ámbito da defensa. A construción do marco europeo de seguridade sanitaria, as accións para aumentar a resiliencia das cadeas de subministración, o avance na seguridade enerxética ou o impulso á soberanía tecnolóxica forman parte, entre outros, do amplo espectro de políticas destinadas a reforzar a seguridade europea e o papel de a Unión como actor global. Neste sentido, resulta clave reducir as dependencias estratéxicas das materias primas e dos compoñentes esenciais das cadeas de valor industriais, a través da diversificación da produción e da oferta, o mantemento das reservas e o fomento da produción e do investimento en Europa.

Un pilar esencial da seguridade europea é afondar na complementariedade entre a Unión Europea e a OTAN. Unha Europa con maiores capacidades contribúe a unha Alianza Atlántica máis forte e viceversa. A asunción por parte dos aliados europeos dunha maior cota de responsabilidade en materia de seguridade e defensa reforza o compromiso asumido.

Outro aspecto relevante é o desenvolvemento dunha maior cooperación policial, militar, de intelixencia e xudicial na Unión Europea para loitar contra o terrorismo, o crime organizado e a criminalidade grave.

PARA A AUTONOMÍA ESTRATÉXICA EUROPEA

- L.A. 29. Promover un liderado decidido na formulación e desenvolvemento da Política Común de Seguridade e Defensa, en consonancia coas conclusións obtidas do proceso europeo de revisión da seguridade.
- L.A. 30. Contribuír reforzar as capacidades estratéxicas autónomas da Unión Europea, incluíndo a construción da Europa de Defensa e o desenvolvemento das capacidades industriais e tecnolóxicas europeas.

Maior protagonismo na OTAN

A defensa colectiva é un elemento central para a Seguridade Nacional. O compromiso de España co multilateralismo como mellor xeito de protexer intereses e valores fronte ás ameazas compartidas á seguridade atopa a súa mellor garantía na participación española na OTAN. Unha visión integral dos riscos e ameazas de seguridade, que incorpore os retos que presenta o flanco sur, debe plasmarse na reflexión estratéxica que está a levar a cabo a Organización.

PARA UN MAIOR PROTAGONISMO NA OTAN

L.A. 31. Participar activamente na revisión estratéxica acometida pola OTAN de acordo ás seguintes accións:

- a) promover unha maior converxencia coa Unión Europea en políticas tecnolóxicas.
- b) salientar a importancia do flanco Sur, particularmente do Sahel, para a seguridade europea e transatlántica.
- c) manter a contribución española ás operacións OTAN en Europa oriental e ao sistema de defensa antimísiles como vector de disuasión.

Preservación do medio ambiente, desenvolvemento sostible e loita contra o cambio climático

Os efectos do cambio climático son unha das ameazas máis perentorios para a Seguridade Nacional polo seu impacto transversal en ámbitos tan heteroxéneos como a seguridade enerxética, as emerxencias e catástrofes ou os conflitos e desprazamentos de persoas como consecuencia da degradación ambiental e catástrofes naturais.

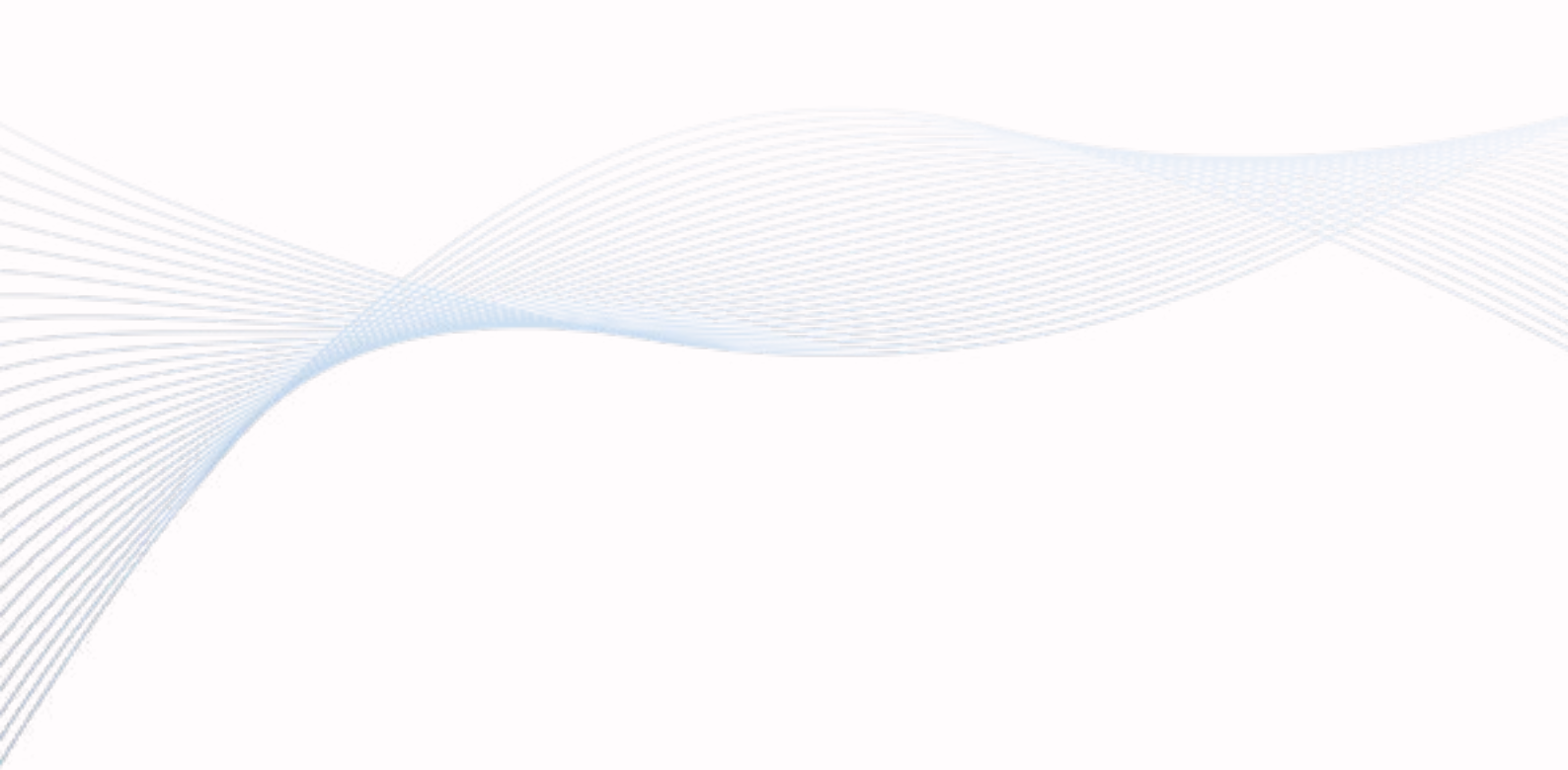
En particular, un importante vínculo coa seguridade atópase nos posibles conflitos derivados dos efectos do cambio climático nos países máis vulnerables. Por este motivo, o Plan Nacional de Adaptación ao Cambio Climático defende políticas preventivas de axuda ao desenvolvemento centradas na construción da resiliencia mediante a detección precoz. Para iso, é necesario identificar os lugares máis vulnerables ao cambio climático para priorizar a acción.

Os compromisos adquiridos nos Acordos de París de 2015 e na Axenda 2030 atopan no Plan Nacional de Acción para a aplicación da Axenda 2030 a principal referencia para avanzar na loita contra a crise climática.

PARA A PRESERVACIÓN DO MEDIO AMBIENTE, O DESENVOLVEMENTO SOSTIBLE E AA LOITA CONTRA O CAMBIO CLIMÁTICO

- L.A. 32. Integrar a Axenda 2030 nas políticas de cooperación ao desenvolvemento, para contribuír a reforzar as capacidades dos países máis vulnerables a prepararse fronte ó cambio climático.
- L.A. 33. Desenvolver los obxectivos da área “paz, seguridade e cohesión social” do Plan Nacional de Adaptación ao Cambio Climático 2021-2030 relacionados coa prevención de posibles conflitos mediante a súa detección temperá, co fin de recoñecer aquelas situacións que poidan supoñer ameazas para a paz e a seguridade internacional.

ESN
2021

A decorative blue wavy line that starts from the top left, curves down and to the right, and then curves back up and to the right, ending near the bottom right. It has a subtle gradient and a fine, textured pattern.

5

O Sistema de Seguridade Nacional e a Xestión de
Crisis

Capítulo 5

O SISTEMA DE SEGURIDADE NACIONAL E A XESTIÓN DE CRISIS

O quinto capítulo da Estratexia presenta un modelo integrado para facer fronte ás situacións de crises de forma preventiva, áxil e eficaz no marco do Sistema de Seguridade Nacional.

O Sistema de Seguridade Nacional é el conxunto de órganos, organismos, recursos e procedementos que posibilitan a acción do Estado no exercicio das funcións para protexer a liberdade e o benestar dos seus cidadáns, garantir a defensa de España e os seus principios e valores constitucionais, e contribuír xunto a socios e aliados á seguridade internacional.

O Consello de Seguridade Nacional é a pedra angular do Sistema e é o órgano encargado de dirixir e coordinar as accións para xestionar as situacións de crise. Estas actuacións están dirixidas a:

- Detectar e valorar os riscos e ameazas específicos para a Seguridade Nacional.
- Facilitar o proceso de toma de decisións.
- Asegurar unha resposta óptima e coordinada dos recursos do Estado que sexan necesarios.

Para levalas a cabo, o Consello Nacional de Seguridade conta coa asistencia dun Comité Especializado de carácter único para todo o Sistema: o Comité de Situación.

O Comité de Situación contará co apoio do resto de comisións especializadas, nas súas respectivas áreas sectoriais, en todo o relacionado coa avaliación de riscos e ameazas, na análise de posibles escenarios de crise, especialmente aqueles susceptibles de dar lugar a unha situación de interese para Seguridade Nacional, e na avaliación dos resultados.

UN MODELO AVANZADO DE XESTIÓN DE CRISIS

Nun entorno de seguridade caracterizado pola súa alta complexidade e un ritmo de cambio acelerado, aumenta a probabilidade de acontecementos difíciles de prever e de gran impacto na seguridade. A súa prevención e xestión requiren de instrumentos de detección e alerta temperá capaces de integrar e analizar toda a información dispoñible.

Enfoque integral que garanta a resiliencia

Un enfoque integral baseado na resiliencia abrangue todas as fases da xestión da crise, desde a normalidade ata a recuperación dunha situación de crise. Este enfoque implica implementar estruturas e procesos áxiles que permitan a adopción de políticas anticipadas, coa axuda da dixitalización do sistema.

Ademais, o concepto de resiliencia supón unha integración multinivel no modelo de xestión de crise, que incorpora tanto a coordinación entre todas as administracións públicas (estatal, autonómica e local), como entre os ministerios, o sector privado e científico e a sociedade civil.

Para tal fin, e aliñado con desenvolvementos similares na Unión Europea e na OTAN, o Comité de Situación garantirá, no marco da xestión de crises, o enfoque integral gobernamental e social para aumentar a capacidade de resiliencia fronte a todo o espectro de riscos e ameazas para o Estado. A seguridade, con especial atención ás estratexias híbridas, dado o carácter multidimensional e coordinado deste tipo de ameazas, que buscan menoscabar a estabilidade dos Estados e das institucións.

Estruturas e procesos

No marco do Sistema Nacional de Seguridade, a dirección e coordinación da xestión da crise é función do Consello Nacional de Seguridade, asistido polo Comité de Situación.

O Departamento de Seguridade Nacional apoia o Comité de Situación integrando e analizando a información de todas as autoridades e axencias, a alerta precoz, vixiando a situación e asesoramento técnico preventivo e accións de resposta. Este apoio materializarase a través dos mecanismos de enlace e coordinación do Sistema Nacional de Seguridade, tanto de coordinación permanente como reforzada. Así, pódese activar unha célula de coordinación, integrada por representantes de todos os ministerios e organismos implicados na resposta e condución da crise.

Ademais, o Departamento de Seguridade Nacional constitúese como punto de entrada e relación cos sistemas de xestión de crises a nivel político-estratéxico da Unión Europea (Dispositivo de Resposta Política Integrada ás Crises) e da OTAN, salvo no relativo ás implicacións de Defensa Nacional ou en materia de Protección Civil.

Para os efectos dunha adecuada preparación e formación, convén realizar exercicios de xestión de crise a nivel político-estratéxico de forma periódica. Estes exercicios terán como obxectivo xeral activar a estrutura e os procedementos do Sistema Nacional de Seguridade, exercendo a xestión de crises nunha situación de interese para a Seguridade Nacional.

Así mesmo, os membros do Sistema Nacional de Seguridade participarán nos exercicios de organismos internacionais cando sexa necesario.

Desenvolvemento do Sistema

Para o desenvolvemento de capacidades nacionais para facer fronte a situacións de crise, acometeranse as seguintes iniciativas:

- **Catálogo de recursos da Seguridade Nacional**

Elaborarase un catálogo dinámico de recursos dos sectores estratéxicos del Estado que podan ser postos a disposición das autoridades competentes. Na súa elaboración participará tanto o sector público como privado.

Para estes efectos, as comunidades autónomas elaborarán os seus catálogos específicos de recursos, que se integrarán no estatal, en función das súas propias competencias e da información facilitada polo Goberno.

- **Plans de preparación e disposición de recursos**

Elaboraranse para aqueles escenarios aprobados polo Consello de Seguridade Nacional que, en base á análise dos riscos e as ameazas, así o aconsellen.

- **Sistema de alerta temperá baseado en indicadores**

O modelo integrado para facer fronte a as situacións de crise, de forma preventiva, áxil e eficaz, está baseado nun sistema que permita a toma de decisións baseadas na información proporcionada por datos obxectivos de determinación do impacto e evidencia científica. Para iso, desenvolverase un sistema de indicadores críticos dos distintos ámbitos da Seguridade Nacional, cuxo seguimento e análise permitirá o despregamento de actuacións preventivas e, se é o caso, a execución de medidas de resposta e condución de forma oportuna.

- **Integración da información de Seguridade Nacional**

Adoptaranse solucións tecnolóxicas baseadas na xestión do coñecemento, así como técnicas de Intelixencia Artificial, para a avaliación da situación de seguridade e apoio á análise estratéxica. Estes desenvolvementos permitirán a integración e análise de toda a información relevante, a súa distribución e posta a disposición de todos os axentes implicados na xestión de crises, así como a interoperabilidade dos sistemas implicados.

- **Desenvolvemento das comunicacións especiais da Presidencia do Goberno**

Mediante comunicacións especiais establecerase un instrumento de xestión do Sistema Nacional de Seguridade, que se configura como elemento de coordinación e de intercambio de información clasificada sobre xestión de crises.

- **Integración das Comunidades e Cidades Autónomas no Sistema de Seguridade Nacional**

Corresponde Correspóndelle á Conferencia Sectorial en materia de Seguridade Nacional asumir as funcións como órgano de cooperación entre o Estado e as comunidades autónomas nas materias de interese común relacionadas coa Seguridade Nacional.

O acceso ás comunicacións especiais da Presidencia do Goberno de todos os axentes implicados nunha situación de crise é un requisito imprescindible para a súa efectiva integración no Sistema Nacional de Seguridade. Así, nos próximos cinco anos desenvolverase un plan de ampliación progresiva desta rede.

O PRESIDENTE DO GOBERNO DIRIXE O SISTEMA DE SEGURIDADE NACIONAL

ÓRGANOS COMPETENTES EN SEGURIDADE NACIONAL

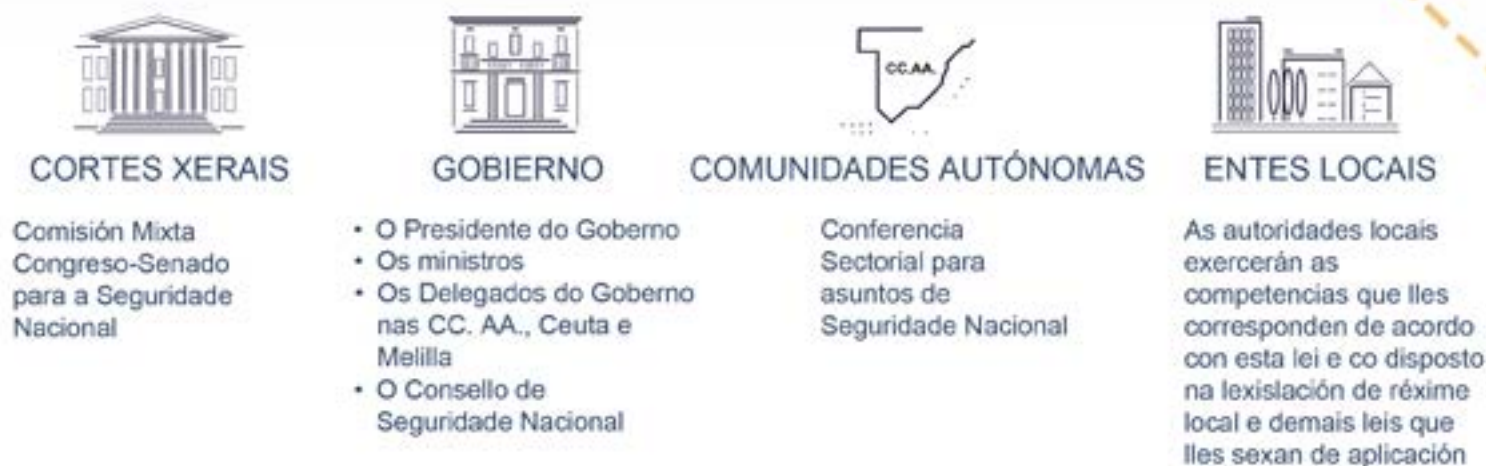

Figura 5.1. Un modelo avanzado de xestión de crise

ÓRGANOS DE APOIO DO CONSELLO DE SEGURIDADE NACIONAL (COMITÉS ESPECIALIZADOS)

Comité de Situación

Consello Nacional de Ciberseguridade

Consello Nacional de Seguridade Marítima

Consello Nacional de Seguridade Aeroespacial

Comité Especializado de Inmigración

Comité Especializado de Seguridade Enerxética

Comité Especializado de Non Proliferación de
Armas de Destrución Masiva

Comité Especializado de loita contra o Terrorismo

Participación cidadá en
Seguridade Nacional

Colaboración público-privada

ESN 2021

DSN

www.dsn.gob.es